

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Fenomén fanfiction – literatura na internetu

Phenomenon of Fanfiction – Literature on the Internet

Barbora Bradáčová

Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Klumparová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk – Dějepis

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Fenomén fanfiction – literatura na internetu vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. 7. 2015

.....

podpis

Ráda bych poděkovala Mgr. Štěpánce Klumparové, Ph.D. za trpělivé vedení, za všechny připomínky, rady a množství času, které mi věnovala.

ANOTACE

Tato práce se věnuje fenoménu fanfikce – internetové literární tvorbě, která se vyznačuje návazností na jiné (literární, filmové) dílo a je tvořena jeho fanoušky. V teoretické části si práce klade za cíl představit pojmy fanfikce a fandom, uvést historii fanfikce a fandomu, dále roztrždit žánry a typy fanfikcí, které vznikají a zařadit pojem fanfikce do literární teorie. V praktické části je porovnána zvolená fanfikce fandomu Harry Potter s originálním dílem. Cílem komparativní analýzy bylo dojít k závěru, jestli má tvorba fanfikcí potenciál nést uměleckou hodnotu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fanfikce, fandom, literatura na internetu, postmoderní přepis, Harry Potter.

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the phenomenon of fanfiction – literature on the internet. Fanfiction is specific in its link to another literary or film (etc.) creation and is also made by the fans. In theoretical part, the aim is to present the terms fanfiction and fandom, give short history of these two terms, classify genres and types of fanfiction and work fanfiction in literary theory. In practical part, the aim is to compare one fanfiction (from Harry Potter fandom) to original and deduce, if it is possible to expect any art values in fanfiction.

KEYWORDS

Fanfiction, fandom, literature on the internet, postmodern transcript, Harry Potter.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Vymezení pojmů: Co je to fanfiction a fandom?	9
3	Stručný vývoj fanfiction.....	11
3.1	Počátky fanfikce	11
3.2	Vznik fandomu	13
3.3	Fanfikce na internetu	14
4	Jak se orientovat ve fanfiction.....	19
4.1	Gen, slash a het	19
4.2	Subžánry	21
4.2.1	Změny časoprostoru, děje a postav	22
4.2.2	Zvláštní prvky	24
4.2.3	Specifické žánry	25
4.2.4	Další značení	26
5	Ukotvení fanfikce v literární teorii.....	28
6	Praktická část – analýza vybrané fanfikce	32
6.1	Struktura analýzy	32
6.1.1	Druh přepisu.....	32
6.1.2	Téma a příběh.....	34
6.1.3	Žánr a ladění.....	34
6.1.4	Vypravěč a vyprávění	35
6.1.5	Časoprostor	35
6.1.6	Postavy	36
6.2	Místa, postavy a pojmy použité v analyzované fanfikci.....	37
6.3	Analýza knihy Harry Potter a princ dvojí krve.....	40

6.3.1	Žánr a ladění.....	41
6.3.2	Vypravěč a vyprávění	42
6.3.3	Časoprostor	44
6.3.4	Postavy.....	45
6.4	Analýza textu	46
6.4.1	Souvislost s originálem	46
6.4.2	Forma přepisu	47
6.4.3	Téma.....	47
6.4.4	Žánrové zařazení	48
6.4.5	Vypravěč a vyprávění	48
6.4.6	Časoprostor	49
6.4.7	Postavy.....	52
7	Závěr.....	58
8	Seznam použitých informačních zdrojů.....	60
9	Příloha 1	62

1 Úvod

Tato práce se bude zabývat oblastí literární tvorby, která je specifická především svou nepůvodností. Tato tvorba, která vychází pouze z jiných textů, se nazývá fanfiction, česky fanouškovskou fikcí, fanfikcí. Je to široký pojem, který se budu snažit představit v jeho komplexnosti, tedy nejen po literární stránce, ale také s ohledem na další média, která ho ovlivňují – televizní seriály a filmy, i s ohledem na jiné než literární projevy – například videa či obrázky, tedy s ohledem na to, jak si ve světě získává popularitu a uznání. Pro začátek je důležité říct, že ve většině případů se jedná o amatérskou tvorbu, která vychází z lásky k původním textům a není tvořena z touhy po finančním zisku, ale z touhy pobavit ostatní a dát průchod vlastní fantazii a kreativité.

Důvodů, proč psát o tomto typu literatury, je více. Z literárního hlediska se jedná o nový a v českém prostředí neprozkoumaný literární proud, který ale není nezajímavý. V současné době je tato literatura dostupná především na internetu, protože se musí šířit zdarma – na postavy a původní příběh se váží autorská práva. Právě internet jí dodává charakteristické znaky, jako je možnost čtenářů ovlivnit děj pomocí diskuze, dát autorovi tzv. feedback, česky odezvu, aby autor věděl, co se čtenářům líbí a co ne. Autor může také sledovat, kolik čtenářů si ho vyhledá, klikne na jeho příběh a přečte si ho. Fanfiction je podle mě skvělou příležitostí, jak si procvičit tvůrčí psaní a jak si „zadělat“ na literární kariéru. Začátečnickům nabízí literatura ohromné množství postav a fikčních světů, které mohou využívat, půjčovat si postavy, reálie, doplňovat, domýšlet je. Spisovatel-začátečník si může procvičit „řemeslo“, charakteristiky, dialogy, dějové zápletky, aniž by musel přicházet s něčím převratným a doufat, že si ho lidé všimnou. Platforma internetu nabízí ohromné možnosti, důkazem je i to, že vaši fanoušci na internetu se lehko přenesou i do reálného života, o čemž svědčí i úspěch fanfiction, které byly vydány a velmi úspěšně se prodávají, jako je například román *Padesát odstínů šedi* (Nechci hodnotit to, jestli je román *Padesát odstínů šedi* kvalitní nebo ne, podstatné je, že vznikl jako fanfiction a jeho obliba na internetu se přenesla do prodeje knih).

Zkoumat fanfiction z odborného hlediska mi také přijde zajímavé z toho důvodu, že se jedná z velké části o ženskou literaturu, kterou ženy píší i čtou, a zdaleka nemusí jít jen o erotickou literaturu a zamilovanou červenou knihovnu, ve které milenci přes nepřizeň osudu

vybojují šťastný konec. Fanfikce je velmi mnohotvárná tvorba, v jejímž rámci vznikají nejen texty jako vystřižené z červené knihovny, texty, které by se daly charakterizovat jako pornografie pro ženy, ale i texty jiných žánrů, například fantasy, sci-fi. Některé mají velmi jednoduchou zápletku, některé žádnou, ale dají se najít i příběhy s velmi promyšleným dějem a zobrazením společenské problematiky. Během zkoumání fanfiction se musí přihlídnout k tomu, že se tato literatura šíří po internetu, tudíž k ní má přístup každý a každý může být autor. Některá díla ani nejsou hodna, abychom na ně pohlíželi jako na literární text, a působí spíš jako nepovedené slohové práce žáků prvního stupně základní školy, nedodržují pravidla pravopisu, nemají zápletku, děj je nelogický, doslovně kopírují originální věty a podobně. Těmto výtvorům se práce snaží vyhnout.

Kromě otázky, která originální díla autory a fanoušky fanfikce zajímají, jakými způsoby je autoři zpracovávají (jaké používají formy a postupy), se práce zaměřuje i na otázku komunity, ve které fanfikce vzniká. Za fanfikcí nestojí totiž jen autor a před ní čtenář, díla fanfiction vznikají v komunitě lidí, tzv. fandomu, skupině fanoušků, kteří se shromažďují kolem jednoho textu. Jako příklad uvedu jeden z největších fandomů současné doby: Harry Potter, kniha, která má ve světě kultovní postavení, kvůli které se pořádají sjezdy fanoušků a podle které vzniká největší množství fanfikcí na světě. Vznik a šíření fanfiction nezačal internet, ale právě skupina fanoušků, kteří nechtěli přestat snít o svém oblíbeném světě, a tak se ho rozhodli tvořit dál a nikdy ho nenechat upadnout v zapomnění jednoduše proto, že ho mají rádi.

Pro někoho může být otázkou, proč fanfiction vůbec vzniká. Ve fanfiction se překrývá role autora, čtenáře a fanouška. Pro čtenáře je poutavé, že někdo pokračuje v jejich oblíbeném příběhu, mění ho, zkouší alternativní konce, vymýšlí příběhy vedlejších postav nebo třeba dopisuje chybějící scény. Jednoduše prodlužuje čas, který čtenáři mohou strávit v svém oblíbeném světě. Pro autory je naopak lákavé vymyslet si sám, jak by se mohly vyvíjet postavy, jak mohla probíhat událost v knize vynechaná, ale i jak by se příběh vyvíjel, kdyby do něho zasáhla nečekaná událost, zkrátka udělat to podle svého. Navíc je někdy jednodušší začít v hotovém světě, kde jsou zákonitosti předem dány, kde znáte postavy a jejich historii – nemusíte dlouze vymýšlet, jak přimět fikční svět fungovat. Fanfiction také

není na původní dílo vázána žádnými pravidly, žánry i fandomy se mohou míchat, měnit, postavy mohou umírat i ožívat.

Tato práce se snaží jednoduše a přehledně svět fanfikce vysvětlit, aby bylo pro každého snadné se v něm vyznat. Nejdříve se bude zabývat pojmem *fandom* i samotným pojmem *fanfiction*, které jsou pro pochopení tématu fanfiction jako literárního fenoménu zcela zásadní. Dále stručně ukáže přehled vývoje fandomu i fanfikce ve světovém kontextu a bude se snažit zmapovat i historii v Čechách. Literatura, která dosud k tématu fanfikce vznikla, je zahraniční, v této práci čerpám z publikací vydaných v USA. Ojedinelé knižní zdroje, které existují k tématu v češtině, se zabývají spíš fandomem obecně než přímo literární fanfikcí, té věnují pozornost badatelé v bakalářských a diplomových pracích. Také je třeba mít na paměti, že fanfikce existuje převážně na internetu, znamená to, že i na internetu je část zdrojů, které v této práci použiji. Ve čtvrté kapitole práce budou uvedeny další pojmy, které se k tématu fanfiction váží a které je nutné znát pro orientaci v tématu. Jedná se především žánrové a subžánrové zařazení fanfikcí, budu klást důraz na žánry a pojmy, které čtenář nezná z „běžné“ literatury. Hlavním cílem teoretické části bude tedy svět fanfikce nejen představit, ale také jím čtenáře provést a pomoci mu v orientaci. Součástí teoretické části bude také kapitola, která se zabývá ukotvením pojmu fanfikce v literární teorii.

Druhou polovinou práce bude praktická část, která se blíže zaměří na jednu vybranou fanfikci. Zvolím jeden text fanfiction z české tvorby a budu se snažit vyzkoumat, zda sleduje poetiku originálního tvůrce nebo se snaží vytvořit vlastní, na jaké se zaměřuje téma a zda je dílo amatérských autorů-fanoušků umělecky přínosné. Pro interpretaci bude potřeba vybrat klíčové pojmy z literární teorie – vytvořit strukturu analýzy a také provést analýzu originálního díla. Cílem praktické části tedy bude zhodnocení uměleckého potenciálu fanfikce.

2 Vymezení pojmů: Co je to fanfiction a fandom?

Fandom je základním hybatelem celé fanfiction. Pojem vznikl ze spojení anglických slov *fan* – fanoušek a *dominion* – dominium, území (Macek, 2006, str. 13), dá se tedy přeložit jako území fanoušků. V praxi to znamená, že fandom je subkultura fanoušků, kteří se shromažďují kolem jednoho média. Podle J. Smékala je fandom: „zájmová činnost, projevující se aktivním přístupem k četbě a udržováním kontaktů,“ (Macek, 2006, str. 31) nejedná se tedy jen o čtenáře. Médiem může být nejčastěji kniha, seriál nebo film. Macek ve své knize nabízí i hlubší rozbor pojmu fan: slovo fan odvozuje od řeckého *fanaticus*,¹ které s sebou neslo negativní konotaci² a tu si ponechává až do současnosti, i když už v jiné než náboženské souvislosti. Fanoušek je podle Macka v současnosti vnímán jako „asociální podivín, unikající do vlastního světa.“ (Macek, 2006, str. 31) V angličtině se používá slovo *fan* a objevuje se od 19. století, kdy bylo používáno v žurnalistice jako označení pro přívržence sportovních klubů a brzy se rozšířilo i do dalších aktivit, například pro tzv. *Matinee Girls*, tedy pro ženy, které chodily podle kritiků do divadla obdivovat spíš herce než hru. (Jenkins, 2013, str. 12) Přestože mělo označení fan žertovné zabarvení, nevyvázalo se z původních konotací náboženského horlivce. (Jenkins, 2013, str. 12) V češtině tuto konotaci navíc ještě zesiluje forma slova, přípona *-oušek* vzbuzuje představu neschopného chlapečka (Franta - Fanoušek), proto se dnes často používá označení *fan*. Fandomu³ se věnuje několik dalších českých autorů, kromě citovaného Jakuba Macka například také Ivan Adamovič.

Právě fandom je pomyslné místo, kde vzniká fanfiction. Pojem fanfiction vznikl také ze spojení dvou slov: *fan* a *fiction* (fikce) a můžeme ho tedy přeložit jako fanouškovská fikce. Fanfiction je výtvar, který vychází z již existujícího díla a který sepsal fan daného existujícího díla. Pojem fanfiction se vztahuje především na texty, pro jiná umělecká ztvárnění má jiné názvy, například *fanart*⁴.

¹ *fanaticus* = chrámový otrok

² Podle *Oxford Latin Dictionary* je to osoba ovlivněná orgastickými rituály a blouznivým šílenstvím.

³ Problematika fanoušků a fandomů je studována mnohem hlouběji, dotýká se i jiných než literárních hledisek, například hlediska psychologického a sociologického. Těmto hlediskům se v práci nebudu věnovat.

⁴ *Fanart* je výtvarná realizace fanfiction.

Základním rysem, který určuje fanfiction, je intertextovost. Fanfiction vzniká jako posttext a jako posttext zaujímá k pretextu vztah afirmativní nebo kontroverzní. Vždy navazuje na pretext záměrně, touha navázat na pretext je pro fanouška ve většině případů prvotní příčinou začít na posttextu pracovat. Návaznost je plně deklarovaná nejen tím, že čtenář dostává jasná vodítka vedoucí k pretextu, ale texty fanfiction se k pretextům přímo hlásí v názvech, předmluvách a anotacích.

Abigail Derechová ve své studii *Archontic literature* (Derecho, 2006, stránky 61-78) tvrdí o fanfiction, že každý text je ve své podstatě archiv a nabízí se k rozšiřování: „*Archontický* text povoluje, nebo dokonce zve spisovatele, aby vstoupili, vybrali si určité předměty, které shledávají užitečnými, vytvořili nové výtvořky s použitím těchto předmětů a tyto nové výtvořky vložili zpět do původního archivu.“ (Derecho, 2006, str. 65) *Archontická literatura* je podle Derechové literaturou možností a příležitostí: „Archontická literatura předpokládá, že každý text obsahuje hojnost potenciálních námětů, jejichž variace mohou text aktualizovat.“ (Derecho, 2006, str. 74) Fanfiction představuje širokou škálu možností, jak upravovat, rozšiřovat, rozvíjet existující díla, a tím jim dávat nový smysl a význam. Umožňuje spisovatelům dávat textům nový rozměr, realizovat představy *Co kdyby...* a vnášet do pretextů aktuálnost, přizpůsobovat je současnosti a otevírat v nich současná témata.

3 Stručný vývoj fanfiction

Fanfiction je poměrně mladé literární odvětví, ale i přesto prošlo důležitým vývojem. Proměny můžeme pozorovat ze dvou hledisek – na jedné straně jak se střídaly klíčové fandomy a na druhé straně jakým způsobem spolu fanoušci komunikovali (tedy z hlediska technického). Zmapovat historii fanfiction je náročná práce, protože je těžké vymezit, co už fanfiction je a co není, ani fandom není v historii jasně a fakticky doložitelný jev. Neposledním problémem je, že dlouhou dobu se fandomy vyvíjely bez společného internetového prostředí, a tak mezi nimi nefungovaly vztahy a návaznosti. Abychom mohli pozorovat obě hlediska vývoje fanfikce, je vývoj řazen chronologicky – od počátků, kdy fanfikce vycházely knižně, přes vznik fandomů, období jejich konsolidace až k internetovému rozmachu fanfikcí a fandomů. Největší pozornost budu věnovat rozmachu moderní fanfikce na internetu. Moderní fanfikce společně s moderními fandomy vznikla ve Spojených státech a Spojené státy jsou až dodnes jejím hlavním centrem, proto je výklad vývoje popisován především z tohoto hlediska, avšak s ohledem na českou tvorbu.

3.1 Počátky fanfikce

Pokud se díváme na fanfiction jako na posttext, který napsal fanoušek pretextu se snahou ho aktualizovat, je těžké jasně říct, kdo napsal první fanfiction. Podle Super Cat⁵ začíná fanfiction u mnicha Johna Lydgatea (pravděpodobně 1370-1451), autora básně *Obléhání Théb*, která navazuje na Chaucerovy *Canterburské povídky*.⁶ V básni se setkává mnich John Lydgate s poutníky a doprovází je z Canterbury zpět do Londýna, cestou se zúčastní soutěže ve vyprávění povídek – díky tomu vylíčí svou báseň *Obléhání Théb*. „Naneštěstí pro náš vysněný počátek, Lydgate nebyl skvělý básník. Ve skutečnosti byl spíš typ píšící badfic.“ (Super Cat, tamtéž) Přestože není Lydgateova báseň vrcholem poezie, je ukázkou, že fanouškovské psaní sahá daleko do historie.

Na rozdíl od SuperCat situuje Abigail Derechová v článku *Archontic literature* počátky archontické literatury do 17. století. Důkazem jsou tři příklady posttextů

⁵ Toto je příklad, jak fandom funguje – Super Cat je přezdívka, tedy neznámý člověk, který se ale zajímá o společné věci, přispívá fandomu svou prací, i když se zrovna nejedná o fanfikci nebo fanart. Článek A (Very) Brief History of Fanfic, dostupné na: <http://trickster.org/symposium/symp5.htm>.

⁶ Super Cat, tamtéž [cit. 14. 11. 2015]

navazujících na knihu *The Countess of Pembroke's Arcadia* (konec 16. století) od sira Philipa Sidneyho – dílo lady Mary Wrothové *The Countess of Montgomery's Urania* (1621), Anny Weamyové *Continuation of Sir Philip Sydney's Arcadia* (1654) a přípisky Lucy Hastingsové do originálu knihy *Arcadia* (1650). Zatímco dvě nejdříve zmiňovaná díla byla publikována, Lucy Hastingsová přisovala své nápady a obměny přímo do originálu. V 18. století zmiňuje Derechová několik archontických textů vycházejících z knihy *Lettres d'une Peruvienne* od Madame du Graffigny. Až v 19. století se archontické texty skutečně rozšířily, vzniklo například několik pokračování Alenky v říši divů nebo kniha od Mary Cowden Clarkové *The Girlhood of Shakespear's heroines*, která dějově předchází Shakespearova dramata. (Derecho, 2006, stránky 67-69)

Pro účely bakalářské práce není nutné vypisovat všechna díla, která kdy byla podobným způsobem aktualizována, proto uvedeme ještě jeden případ za všechny. Zářivým příkladem mezi využívanými archontickými archivy (pretexty) je *Pýcha a předsudek* od Jane Austenové. K této novele vznikl jeden z největších počtů pokračování z per různých žen, například *Pemberley Shades* od D. Bonavia-Huntové (1949), *Old Friends and New Fancies* od Sybil G. Brinonové (1913).⁷ Zajímavé je, že ve výčtu archontických textů, které zmiňuje Abigail Derechová, figurují jako autoři jen ženy. Otázka, proč je fanfiction ženským fenoménem, je složitější. Hlavním argumentem podle Derechové je, že: „...patriarchální společnost nedává ženám dostatek „emocionálního uspokojení“, „pozornosti“ a „péče“, ženské spisovatelky tak směřují k tomu toto ženám poskytnout, nechat čtenáře zprostředkovaně prožít to, co nezažijí v dostatečném množství v každodenním životě.“ (Derecho, 2006, str. 72) Pravděpodobně se k tomu přidává i touha zprostředkovat to, co není nejen v životě, ale ani v originálním příběhu. Autorky se kromě originálních děl uchylují i k fanfiction pravděpodobně proto, že chtějí „emocionální uspokojení“ a „pozornost“ dopřát známým postavám a prožívat je jejich prostřednictvím, podobně jako je prožívají skrze své přátele. Muži na rozdíl od žen hledají spíše akci, zkoumají fantasy světy z hlediska jiných možností, zajímají je například souboje postav a technická hlediska. V tom jsou pro ně častěji vyhovující jiné literární prostředky než beletrie – články a eseje týkající se

⁷ Tamtéž.

technických otázek fantastických světů, a neliterární způsoby, jako jsou obrázky, videa, počítačové hry.

3.2 Vznik fandomu

Počátek vzniku fandomu v souvislosti se vznikem fanfiction, se řadí do 30. let 20. století, kdy se začaly šířit komiksy a vznikl science fiction časopis *Amazing Stories* (1926). Na stránkách magazínu byla k dispozici dopisní rubrika, kde dostávali čtenáři odpovědi od tvůrce příběhů, Huga Gernsbacka. Protože kromě dopisů byly zveřejňovány i adresy tazatelů, mohli se fanoušci vzájemně kontaktovat, a díky tomu se začal rozvíjet moderní fandom – fanoušci se spojili a začali spolupracovat, organizovaně pak začali vytvářet první fanzine⁸, *The Comet* (poprvé vyšel 1930), kterým si krátili čekání mezi novými díly komiksů.⁹ Gerard Jones uvádí v knize *Men of tomorrow: Geeks, Gansters, and the Birth of the Comic Book* (2004), že možná prvním tvůrcem fanfiction byl autor Supermana, Jerry Siegal. (Coppa, 2006, str. 55) Podle Frederika Pohla v prvních fanzinech začínal i Ray Bradbury. (Coppa, 2006, str. 43) V 30. letech také vznikla myšlenka setkání – convention, první celosvětový con¹⁰ se konal v roce 1939 při příležitosti Světové výstavy v New Yorku a s pauzami se koná každoročně až do dnes. (Macek, 2006, str. 31)

Ve větší míře se fanfiction začala rozvíjet až v 60. letech. První fandomy, které vznikly kolem jednoho média, se vyvinuly z fanoušků science fiction v roce 1966, a to kolem televizních seriálů *Star Trek* a *The Man from U.N.C.L.E.* Není jisté, který fandom vznikl dřív, na tom ale příliš nezáleží. V této fázi se fandom šířil a existoval v již zmíněných fanzinech, zkráceně jen zinech. Právě kolem *Star Treku* vzniklo mnoho zinů, ve kterých se nacházely mimo obvyklých diskuzí, článků a komentářů také fan výtvořky jako příběhy, obrázky, písně, básně a podobně. V roce 1975 se dokonce konal startrekovský con. Ve fandomu byli muži i ženy, ale zatímco muži se věnovali psaní článků, případně výtvarnému umění, literárně vystavěly fandom jednoznačně ženy. Jejich tvorba: „si nezachovávala odstup od emocí; nepopírala blízké vztahy ani mezi mužskými postavami; nechtěla odstup;

⁸ Z angl. fanzin je spojení slov fan a magazine, označuje fanouškovský magazin.

⁹ Perkins, Science fiction fanzines. Dostupné na: www.zinebook.com/resources/perkins/perkins2.html [cit. 14. 11. 2015]

¹⁰ Z angl. convention = shromáždění.

nezavrhovala existenci a důležitost sexu; nebrzdila hybnou sílu psychologie; nepopírala, že ženy mohou být více než dámy v nesnázích.“ (Coppa, 2006, stránky 46-47) V 70. letech se fanfiction ohromně rozvíjela, vznikaly nové žánry, jako je Mary Sue a Crossover¹¹ a fandomy vyrůstaly kolem nových médií, mezi největší se řadil fandom kolem televizních seriálů *Profesionálové* a *Starsky a Hutch*. V letech 80. se rozvíjely fantastické a science fiction žánry, vznikaly nové fenomény, okolo kterých se hromadili fanoušci – *Hvězdné války*, *Indiana Jones*, *Blade Runner*, *Knight Rider* atd. (Coppa, 2006, stránky 43-53)

U nás byl vývoj fandomů značně zpomalen z politicko-spoločenských příčin, za první fandomový spolek se dá považovat Klub Julese Vernea, založený 1969, ale až v roce 1979 vznikl SFK Villoidus, sci-fi klub na Matematicko-fyzikální fakultě UK, na který navázalo mnoho dalších společenství. V roce 1982 se konal první český con – Parcon (v Pardubicích), na kterém dokonce proběhla literární soutěž oceněná Cenou Karla Čapka, a který se každoročně koná do dnes. Cony i ziny byly ilegální či pololegální, ziny vycházely v samizdatu. Od západu se česká scéna odlišovala také médii, kolem kterých se fandomy tvořily – zatímco na západě tvořil výraznou součást v 80. letech televizní seriál *Profesionálové*, u nás – přestože byl seriál vysílán – mu nebyla věnována pozornost a nahrazovaly ho povídky a romány od Ondřeje Neffa, Josefa Nesvadby či Jaroslava Veise. (Macek, 2006, stránky 36-37)

3.3 Fanfikce na internetu

Zcela zásadní období nastalo pro naši i světovou fanfiction v letech devadesátých. Právě tehdy se vyvinulo mnoho, možná dokonce většina fandomů, a to díky rozvoji zcela nového způsobu přenosu informací – internetu. Neznamená to, že fanfiction v zinech a dopisech úplně zanikla, internet ale přinesl zcela revoluční způsob, jak fandomy propojit. V podstatě internet jen vyměnil staré osvědčené cesty za nové, ale forma zůstala zachovaná. E-maily tedy nahradily tradiční dopisy a webové stránky papírové ziny, reálné formy se tak staly virtuálními. Mezi nové fandomy patřily v této době seriály jako *Akta X*, *Xena*, *Herkules*, *Highlander* a podobné. Pro ty, i pro starší fandomy vznikaly internetové databáze a seznamy e-mailů, které velmi rychle a jednoduše distribuovaly fanfikci mezi fanoušky. S postupem

¹¹ Pojmy související se žánry a dělením fanfikce budou vysvětleny ve čtvrté kapitole.

90. let se online technologie zlepšovaly a rozšiřovaly mezi stále více fanoušků. Najednou se mohli fanoušci z opačných koutů země i světa spojit online a rychle a v podstatě zdarma debatovat, sdělovat si názory a také sdílet vlastní texty, obrázky, vzájemně se podporovat i kritizovat. „Teď stačilo, aby si lidé jen vygooglili jejich oblíbený seriál, přidali se na seznam nebo rovnou začali číst fanfiction – dokonce i erotickou – ve veřejně přístupné databázi online.“ (Coppa, 2006, str. 54)

Zásadní bylo toto období i pro český fandom, nastala řada změn – vznikl *Syndikát autorů fantastiky* a *Asociace fanoušků*, profesionalizovaná periodika, například literární časopis *Ikárie*, a díky technickému pokroku také internetový *AmberZine*. Od roku 1996 se také každoročně pořádá *Festival Fantazie*, setkání příznivců fantasy a science-fiction v Chotěboři. (Macek, 2006, stránky 36-37)

Na konci 90. let se díky online technologiím začali propojovat fanoušci různých fandomů, a tak počet fanoušků v jednotlivých fandomech prudce stoupal, zatímco celkový počet zůstával stejný. Ke knižním fandomům se připojili fanoušci seriálů, komiksů, anime¹², hudebních fandomů a dokonce i fanoušci tzv. RPF = real person fiction, tedy fandomů, které se zaměřovaly na celebrity a které vycházely z výše zmíněných Matinee girls. V roce 1998 vznikla největší multifandomová a multijazyková databáze: fanfiction.net. (Coppa, 2006, str. 57) V této době také vyrostly další do dnes zásadní fandomy – *Buffy, přemožitelka upírů*, *Ochránce* a především *Hvězdná brána (SG-1)*, která má silnou fanouškovskou základnu i v Čechách. Propojením různých fandomů vznikala komunita, která se rychle rozvíjela, proměňovala, stávala se dostupnější a méně vyhraněnou, ale zároveň si hromadně přizpůsobovala terminologii a formy.¹³

V Čechách tak široká databáze jako je fanfiction.net nevznikla. Mezi větší české databáze patří fanfiction.potterharry.net a potterpovidky.cz, jinak jsou české výtvořky rozeté po nejrůznějších blozích, ať už shromažďujících fanfikce nebo patřících jednotlivým autorům. V prostředí české fanfikce působí *Společnost pro osvětu spisovatelů*, přezdívaní si Sosáci (sosaci.net), která ale nepůsobí jako povídkový archiv, nýbrž opravdu

¹² Anime a manga jsou japonská kreslená tvorba, manga je výraz pro japonský styl kreslení a anime znamená převedení manga tvorby na animace, na televizní seriály a filmy.

¹³ O tom více ve čtvrté kapitole.

jako osvěta – snaží se autory vzdělávat a podporovat v tvoření vyhlášováním soutěží. Zajímavou stránkou je ffdenk.cz, na kterém jsou k nalezení odkazy na české i jinojazyčné povídky i s hodnocením čtenářů, díky tomu je vhodnou doménou pro vyhledávání povídek nezávisle na úložišti.

S 21. stoletím přišel další způsob, jak se prezentovat na internetu, a to blog. Blogy jsou jednoduché webové stránky, které se dají snadno přizpůsobit podle potřeby a na kterých je možné „vystavit“ sám sebe a svoje dílo na internet. Pro rozkvět fanfiction jsou blogy praktické, protože jsou jednoduše ovladatelné, dostupné, nabízejí možnost diskuze i propagaci mezi blogy navzájem. Kromě jednotlivých blogů vznikl v roce 1999 i LiveJournal, stránka, která funguje jako sociální síť blogerů.¹⁴ V této době také vznikaly fandomové senzace: *Pán prstenů* a *Harry Potter*. Po dlouhé době se jednalo o oblíbené fandomy, vycházející z knih, ale nárůst jejich popularity byl spojen s uvedením filmů. Kromě nich se utvořily fandomy kolem seriálů *Smallville*, *Hvězdná brána: Atlantida* a *Battlestar Galactica*.

To, že je fanfikce internetovým fenoménem, se neprojevuje jen v možnostech příběhy ukládat a nacházet v databázích a společně je třídit, ale také v možnostech fanfikce ovlivňovat. Proto bych se ještě chtěla zmínit o statusu *WIP: Work in progress* (práce ve vývoji) a roli *Beta readerů* (beta čtenářů).

Je velmi obvyklé, že se delší fanfikce nahrávají na blogy nebo do databází postupně, kapitolu po kapitole. „*Work in progress* je termín užívaný ve fanfiction světě k označení příběhu, který je stále v procesu psaní a ještě není dokončený.“ (Busse, 2006, str. 6) To udržuje čtenáře v napětí a očekávání a zároveň dává čtenáři možnost poskytnout zpětnou vazbu v podobě komentáře. Autoři z pochopitelných důvodů většinou žádají konstruktivní kritiku, ale mezi komentáři se častěji najdou slova pochvaly a projevy toho, po čem čtenáři v pokračování touží. To autora nejen motivuje k dalšímu psaní, ale může ho i směřovat, jak by se dál příběh mohl vyvíjet ke spokojenosti čtenářů. Pokud má autor štěstí na čtenáře, který přidá komentář s konstruktivní kritikou, a zároveň má tento autor schopnost sebereflexe, mohou být kritické komentáře neocenitelnou pomocí v jeho spisovatelském vývoji.

¹⁴ Livejournal funguje jako sociální síť (navazování přátelství, komentáře, sledování), ale jedinec nevystupuje jako reálná osoba, nýbrž jako autor blogu, fungujícího na livejournal.com.

Pokud se autor nechce spoléhat na to, že narazí na svědomitého a sečtělého čtenáře, má možnost najít si jednoho nebo více *Beta readerů*. *Beta readeri*, zkráceně nazývaní i jen *Bety* (betas), jsou lidé, kteří „kritizují, čtou, pomáhají s opravami v různé míře, včetně pravopisu a gramatiky, stylu a struktury textu, i jak se text drží kánonu a charakteristik.“ (Busse, 2006 str. 6) Samotný vznik *beta readingu* je s největší pravděpodobností také spojen s internetem „Beta reading, skutečnost, že autor dá fanfikci vybranému (důvěryhodnému) spolu autorovi nebo jinému členovi komunity ještě před tím, než ji dá k dispozici všem čtenářům ..., je pravděpodobně fenomén, který je výsledkem přechodu z papírových fanfikcí na internetové.“ (Karpovich, 2006, str. 172) V Čechách si Betu můžete najít například na stránkách beta-read.xf.cz, kromě nabídky *beta readingu* stránky obsahují základní rady autorům (Je to uvěřitelné? Má to hlavu i patu?).

Mezi komentujícími se také pochopitelně najdou kritici, kteří se nebojí příběhy okomentovat negativně. Postoj některých autorů k negativní (leckdy ale konstruktivní) kritice je terčem kritiky celé fanfiction komunity. Někteří na kritiku reagují smazáním komentáře, někdy se v komentářích strhne hádka, do níž se zapojují fanoušci autora i autor sám. Mnohdy je toto chování spojené s neschopností autora přiznat si chybu, případně s nedostatkem sebekritiky, přitom fandom je zpravidla přátelská komunita a oslovení *Beta readera* výrazně přispívá ke zkvalitnění díla. Někdy se ale jedná o potřebu komentujícího anonymně si rýpnout.

WIP je běžné značení, které signalizuje, že autor na příběhu stále pracuje a můžeme očekávat další části. *Work in progress* se ale dá brát dvojím způsobem – nejdříve se jedná o *WIP* mezi autory (autorem a *Betou*), po tom, co je práce zkontrolována a opravena, je zveřejněna pro čtenáře a pokračuje *WIP* mezi čtenáři ve formě komentářů. Dokonce, i když je příběh už dopsaný, stále se k němu další a další čtenáři vyjadřují a možná tak ovlivňují příští psaní autora i ostatní autory. Busseová a Helleksonová pohlíží na celou fanfikci jako na *work in progress*: „Nesčetnost interpretací postav a epizod kánonu je často navzájem neslučitelná, ale zároveň se doplňuje s ostatními i s původním textem ... Tato paleta variací je natolik *work in progress*, dokud zůstává otevřená a stále se zvětšující; každý nový přídavek mění souhrn všech interpretací.“ (Busse, 2006, str. 7)

V posledních letech se stále projevuje expanze fanfikce v počtu fandomů. Přestože mnoho z nich vychází z knih, jako například trilogie *Hunger games* a tetralogie *Stmívání*, jejich popularita prudce narůstá se vznikem filmů a seriálů. Díky seriálu má masivní fanouškovskou základnu fantasy série *Píseň ledu a ohně*, která sice vychází už od roku 1996, ale zaznamenala obrovský nárůst množství fanoušků až se vznikem seriálu *Hra o trůny* (2011). Na stránkách fanfiction.net denně přibývají fanfikce navazující na (kromě již zmíněných) televizní seriály, jako je *Mentalista*, *Frasier*, *Once upon a time*, *Řekni, kdo tě zabil*, *Pán času*, *Lovci duchů* a mnoho dalších, na animované seriály jako *Naruto*, *Avatar*, *Můj malý pony*, apod., ale i na počítačové hry: *Minecraft*, *Pokémon*, *The Legend of Zelda* a mnoho dalších.

Se vznikem nových technologií se také vytvořily další druhy fantvorby – digitální kresba a vidding, který začínal v 70. letech jako obrázkové slideshow s hudebním doprovodem. Postupem času se vypracoval na digitální sestříhaná hudební videa a videa, která se sestříháním filmových záběrů podobně jako literární fanfikce mění v nové příběhy. Vznikají tak malé příběhy, které s přimhouřením oka vypadají jako hraný film.¹⁵

V roce 2008 vznikl portál fanlore.org, který je založen na wiki softwaru a funguje podobně jako wikipedie – je to encyklopedie, kterou tvoří sami fanoušci. Kromě fanfiction.net existuje mnoho dalších multifandomových i monofandomových databází, například ArchiveofOurOwn.org.

¹⁵ V takovýchto videích autoři mohou vytvořit nový příběh, vyzvednout podle nich nedocenené části původního filmu či doplnit dějovou linku. Často jsou videa kromě střihu dotvářena hudbou, novým dabingem nebo titulky.

4 Jak se orientovat ve fanfiction

V této kapitole bych chtěla ještě o něco přiblížit svět fanfiction, pro nováčka může být totiž komplikovaný svým netypickým tříděním a terminologií. Fandomy si osvojily složitý a velice podrobný systém značek – iniciálových zkratek a zkratkových slov, pomocí kterých fanfikce kategorizují. Mezi členy fandomu totiž panuje obvykle silný pocit sounáležitosti a solidarita, ze které plyne snaha připravit čtenáře na svoje dílo, ulehčit jim rozhodování, zda se do četby pustit. Tomu pomáhají tzv. headery (hlavičky), ve kterých autoři čtenáře informují, o jaký typ fanfiction se jedná. Toto názvosloví nepoužívají jen autoři, když chtějí přiblížit svá díla, ale i čtenáři v diskuzích. Pokud se čtenář ve fanfiction orientuje, není pro něho problém se podle několika málo slov rozhodnout, který text si přečte. Čtenář si může vybírat nejen podle obsahu, ale i podle atmosféry díla nebo podle postav a vztahů mezi nimi a dalších hledisek. Jelikož se fanfiction vyvíjí teprve asi padesát let a stále ještě není zcela vyhraněná, je i označování subžánrů a typů fanfikce nesourodé a těsně svázané s fandomem, ve kterém vzniká. Značení se může mezi fandomy lišit, ale většina fandomů má společný terminologický základ, ze kterého vychází i pojmy v této části.

4.1 Gen, slash a het

Ve fanfiction můžeme najít několik způsobů třídění, podle kterých se čtenář orientuje. Kristina Busseová a Karen Helleksonová označují jako první kritérium výběr na základě existence a typu romantického vztahu, který je podle nich ve fanfikci ústřední. Podle toho dělí texty na *gen*, fanfikce, ve kterých není vynucené párování postav (tzn., že pár není v popředí děje, ani není v příběhu novinkou), *het*, fanfikce s heterosexuálním párem, a *slash*¹⁶, fanfikce s homosexuálním párem. (Busse, 2006, str. 10) S tím, že je párování pro fanfikci zásadní souhlasí i Catherinne Driscollová: „V klasifikaci fanfiction je zanesen fakt, že párování a rating¹⁷ fungují jako důležitější indikátory než pojmy jako komedie nebo *Angst*¹⁸ a jsou obvyklejšími vyhledávacími kategoriemi v archivech fanfiction.“ (Driscoll,

¹⁶ Jako podskupina *slashes* je někdy vnímán *femslash* – fikce, ve kterých pár tvoří dvě ženy, v tomto případě znamená *slash* záležitost mužskou.

¹⁷ U fanfikcí se označuje přístupnost, existuje více verzí: jedna je značená písmeny od K (pro univerzální obecnost od pěti let) do M (nevhodné pro děti a publikum pod 16 let), další je například značená slovně od General audiences (univerzální obecnost) až po Explicit (explicitní popisy sexu, násilí apod.)

¹⁸ Viz str. 25.

2006, str. 84) Driscollová dokonce tvrdí, že *gen* jde mimo hlavní proud fanfiction, a proto se vyskytuje jen zřídka: „... některé fanfikce se nesoustředí na milostné vztahy nebo sex – ale je velmi vzácné, aby byly v příběhu vynechány úplně – toto se správně nazývá *gen* ... Většina fanfiction je *het* nebo *slash* a tyto typy jsou obvykle definovány navzájem v protikladu tím, jak přistupují k romanci a sexu, odsunují *gen* jako něco, co je mimo hlavní zájem fanfiction...“ (Driscoll, 2006, stránky 83-84) Otázkou je, zda je toto dělení pro čtenáře nejdůležitější. *Archive Of Our Own* obsahuje tuto informaci v úvodním piktogramu, kterou má každý text uveřejněný na těchto stránkách, naopak *fanfiction.net* toto třídění nepodporuje. Pokud bychom vnímali trojí dělení na *slash*, *gen* a *het* jako zásadní, museli bychom přiznat, že pro fanfikci je nejdůležitější ústřední dvojice postav.¹⁹ Na další třídění žánrů, v rámci kterých můžeme klasifikovat fanfikci stejně jako jakýkoli jiný literární nebo fikční útvar – např. komedie, drama, thriller, nemá toto trojí dělení vliv. Zaměření pozornosti na ústřední dvojici postav by nahrávalo faktu, že po beletristické stránce tvoří základnu autorů i čtenářů ženy. Je tedy romantická zápleтка to, co ženám a dívkám ve fantasy, sci-fi apod. tvorbě chybí? Možná, že ano. Možná tyto ženy nechtějí sledovat romantické zápletky odehrávající se v „reálném“ světě, možná nechtějí číst běžnou červenou knihovnu plnou postav, ke kterým si během čtení nedokáží vytvořit vztah (ať už proto, že je dílo krátké nebo postavy nejsou dostatečně propracované), ale chtějí promyšlený, zábavný, fantastický svět, ve kterém ale bude místo pro romanci.

O významu ústřední dvojice ve fanfikci svědčí i další značení, které má do žánru daleko, ale je často prvním bodem, podle kterého se čtenáři orientují – tím je právě značení páru, který v příběhu figuruje. Pro zjednodušení orientace se už od počátku vývoje fanfiction uvádí v hlavičce postavy, které v příběhu vystupují a pro upřesnění vztahů mezi postavami se používají interpunkční znaménka: „Pokud by v příběhu byl vztah mezi Kirkem a Spockem přátelský, byl by označen Kirk-Spock (K-S). Pokud by příběh obsahoval sexuální vztah mezi dvěma postavami, například mezi Kirkem a Uhrou, příběh by byl označen jako Kirk/Uhura (K/U).“²⁰ (Cupalová, 2014, str. 17) Dnes se hlavně lomítka stále používá, popularitu získal

¹⁹ V angličtině se označuje jako pairing nebo shipping, používá se i česká obměna párování a shipování.

²⁰ Z používání lomítka (angl. slash) jako symbolu sexuálního vztahu mezi postavami vzniklo pojmenování *slash*.

také *name smooshing* – spojování jmen postav do jednoho názvu, kterým se pár označuje v celém fandomu.²¹ Pokud je dnes v hlavičce pár zdůrazněn bez dalšího komentáře, téměř vždy se jedná o naznačení romantického vztahu mezi postavami.²² Mnoho čtenářů připisuje zásadní důležitost členění fanfikce na základě párů (zjednodušeně párování), mnoho z nich má svůj nejoblíbenější pár, který je pro ně „srdeční záležitost“. Preferovat jeden pár je pro čtenáře natolik obvyklé, že pro jeho označování mají pojmenování *OTP* – One true pairing.²³

4.2 Subžánry

Další možností je třídění podle klasických žánrů. Jedna z českých stránek, na které se soustředí fanfiction – fanfiction.potterharry.net, ve svém vyhledávání nabízí tyto žánry: humor, dobrodružné, psychologické, temné, drama, parodie, romantika, horor a faktografie, na fanfiction.net je část stejná, také nabízí dobrodružný, humor, horor, romantiku, drama i parodii, kromě těchto funguje ve vyhledávání ještě angst (úzkost), crime (krimi), family (rodinný), fantasy, friendship (přátelství), general (obecný), hurt/comfort (bolest/útěcha), mystery (záhadný), poetry (poezie), sci-fi, spiritual (duchovní), supernatural (nadpřirozený), suspense (nejistý), tragedy (tragický) a western. Toto třídění vystihuje hlavní témata fanfikcí – pokud bude některá označena jako family, bude se soustředit na rodinný život postav, děti, bydlení apod. Pokud bude označena například spiritual, hlavními tématy mohou být přesahy reality do duchovního světa, přemítání postav nad údělem jejich života i života obecně. Žánry jako jsou humor, krimi, parodie, horor jsou používány i jako běžné literární žánry. Trochu zvláštní a pro fanfiction typické jsou jen *Angst* a *Hurt/Comfort*, ke kterým se vrátím v dalším výkladu.

Dále se fanfiction specificky třídí pomocí velkého množství tropů, které naznačují obsah textů. Tropem se tedy míní zástupný výraz, nikoliv umělecký prostředek, jak jej známe v literatuře. „Ve fandomu se slovo tropus používá pro popsání běžných zápletek ... Tropy jsou značení a konvence, na které se může autor spolehnout, že jsou přítomné v

²¹ Například postavy z televizního seriálu *Glee*, Finn a Rachel, tvoří oblíbenou dvojici s názvem *Finchel*.

²² Pokud by v příběhu měly postavy vystupovat jako přátelé, hlavička by tuto skutečnost pravděpodobně obsahovala. Mohli bychom nalézt označení friendship (přátelství), někdy se silné přátelství, které ale nakonec nepřesáhne do sexuálního vztahu, označuje jako *pre Slash*.

²³ Můžeme přeložit jako jediný pravý pár.

myslí obecně i v jejich očekávání.²⁴ Portál fanlore.org rozlišuje v kategorii Tropes & Genres 397²⁵ různých označení fanfiction. Ve fandomech se tropy přejímají, některé získávají větší popularitu než ostatní, ale vyvíjí se i specifická označení²⁶, „Poté, co se vytvoří první fanouškovský výtvar ve fandomu, tradiční témata²⁷ rychle následují. Fandomu nezabere žádný čas osvojit si oblíbené tropy (často ty samé, nezávisle na fandomu).“²⁸ Tropy jsou také jistým způsobem varování před zápletkou, protože nezřídka může být obsah fanfiktí naprosto v rozporu s očekáváním, která má čtenář s originálním dílem spjata.

Pro přehlednost je fanlore.org třídí do pěti kategorií, často se ale jeden tropus vyskytuje ve více kategoriích a nejsou v nich obsaženy všechny tropy, které jsou v databázi, takže jde spíše o dělení orientační. Používání tropů a žánrů není nijak oficiálně dané, ne každý autor všechny značky pro svá díla používá a ne každý text je označen všemi vystihujícími kategoriemi. Z pojmů jsem vybrala ty, které jsou podle mě nejpoužívanější a které se nejčastěji vyskytují u českých fanfiktí a v českých fandomech.

4.2.1 Změny časoprostoru, děje a postav

První, co čtenáře samozřejmě zajímá, je fandom příběhu a v souvislosti s ním pak to, zda se jedná o kánon či fanon. Kánon je „zdroj nebo zdroje“²⁹, které jsou považovány za směrodatné komunitou fanoušků,³⁰ když je tedy text kanonický, je zcela v souladu s předlohou, tedy respektuje všechna fakta, která jsou uvedena v originálu. Naopak fanon znamená, že se příběh bude odehrávat podle představ fanoušků. Jednou ze skupin na Fanlore.org jsou tropy kategorizované právě na základě vztahu ke kánonu – *Based on relationship to canon*. Skutečnost, že příběh nebude ve shodě s originálem, naznačí čtenáři například zkratka *AU* – alternative universe – která znamená, že děj se odehrává v jiné

²⁴ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Trope>, [cit. 14. 2. 2015]

²⁵ Dostupné na: http://fanlore.org/wiki/Category:Tropes_%26_Genres [cit. 14. 2. 2015]

²⁶ Příkladem může být ve fandomu Harry Potter označení příběhu značkou *EWE* (zkratkou pro Epilog? What epilog?, z angl.: Epilog? Jaký epilog?) – označuje, že autor ignoruje epilog, který do sedmého dílu série, Harry Potter a Relikvie smrti, napsala J. K. Rowlingová. Tato zkratka se zpravidla v jiných fandomech nevyskytuje.

²⁷ Témata zde mají stejný význam jako tropy. V tomto případě jsou pojmy používány synonymně.

²⁸ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Trope> [cit. 14. 2. 2015]

²⁹ Množné číslo je zde proto, že někdy je zdrojů více, např. film a kniha. Například v současnosti dochází ke změnám v kánonu ve fandomu Hvězdných válek – série obsahuje několik filmů a knih, ale protože bude na konci roku 2015 uveden další film, je potřeba vymezit, co je kanonické = co je pro nový film závazné.

³⁰ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Canon> [cit. 29. 3. 2015]

dimenzi, než bychom čekali, například postava elfa Legolase z Tolkienovy trilogie Pán prstenů se může stát zcela normálním mladíkem, žijícím například v současném Londýně a řešícím běžné problémy, jako je hledání práce. Zvláštní kategorií v souvislosti s fandomem je *crossover* – spojení světů dvou děl. Tak se ve fanfikci může stát, že se potká Geralt ze *Zaklínače* od Sapkowského s mistrem bojového umění z anime seriálu *Naruto*, Kakashim, a utkají se v boji. Doplnění originálu může mít formu *Missing scene* – chybějící scény, nebo *Futurefic* – vytvoření budoucnosti světa i postav, její oblíbenou formou je *Next generation* – vytvoření příběhu o potomcích originálních postav. Za zmínku ještě stojí *Darkfic* – příběh je proti kánonu temnější, drsnější.³¹ Na tom mohou mít podíl jak změny v charakterech postav, tak změny v závažnosti průvodních okolností příběhu. Například Tolkienův *Hobit* je ve skutečnosti spíše pohádka, ale ve fanfikci mohou být trpaslíci bezcitní, toužící jen po bohatství. Podobně může být ohrožení obyvatel země armádou naléhavější, případně mohou být intenzivnější dopady bitvy. Někdy se označení *dark* (temný) používá i specificky, například pro postavy. V hlavičce by v případě se zlými trpaslíky mohlo být označení *Dark Dwarves* (případně *dark!dwarves*³²). Častým typem fanfikce, která je v protikladu s kánonem je *Fixfic* někdy také *Fix-it*. Jedná se o fanfikci, ve které fanoušek záměrně upravuje některou skutečnost originálu, protože s ní není spokojen.

Kromě literárního časoprostoru mění autoři i postavy, tyto změny čtenářům dávají najevo tím, že označují fanfikce značkami jako je *OOC* – out of character – postava se bude vymykat charakteristice, kterou má v kánonu, opakem *OOC* je *IC* – in character – postava bude jednat ve shodě s charakteristikami, které jí jsou přisouzeny v originálu. Další častou značkou je *OC* – original character – značí, že autor vložil do příběhu vlastní, originální postavu. Na Fanlore se tropy související s proměnami postav řadí do skupiny *Character Transformations and Non-Human Characters*. Do této kategorie patří například *Body swap* – výměna těl, *Werewolf* – některá z postav se stane vlkodlakem, *Aging Up* – postava náhle dospěje a mnoho dalších, včetně například *Centaurification* – postava se stane kentaurem.

³¹ Darkfic řadí fanfiction.potterharry.net do žánrů.

³² Vykřičník se používá ve značení někdy místo mezery, pravděpodobně kvůli ulehčení vyhledávání – jednoslovná spojení se vyhledávají lépe.

4.2.2 Zvláštní prvky

Další skupinou jsou tropy označené jako *Individual elements*. Jak název napovídá, na rozdíl od předchozích se jedná o nepříliš jasně vymezenou skupinu. Tropy naznačují, s čím dalším může čtenář počítat ohledně postav, děje i možností, které fanfikční svět poskytuje. Jsou na pomezí subžánrů a vyzrazení zápletky. Zajímavým a docela častým motivem je *Mpreg (Male Pregnancy)* – mužské těhotenství. *Mpreg* souvisí s velkou oblibou *slash*, autoři i čtenáři mají potřebu páry stejného pohlaví umístit do stejných situací jako heterosexuální páry, jako je právě řešení nečekaného těhotenství a budování rodiny.³³ Subžánr typický pro mladé autory a tím pádem i pro fanfikci je *Mary Sue*.³⁴ V *Mary Sue* se vždy nachází postava (většinou originální), která je zosobněním dokonalosti – je krásná, často má výraznou barvu očí nebo vlasů, je velmi inteligentní, téměř vždy má i nějakou speciální schopnost, kterou vyniká nad ostatní. Je ztělesněním dokonalosti a promítnutím autorova ideálního já. Právě protože je *Mary Sue* nezdárka tvorbou začínajících autorů, nakonec bývá příběh významný jen pro autora, čtenáře naopak dokonalost postavy může odpuzovat. Spíše varování se blíží označení *Deathfic* – fikce obsahující smrt některé z postav a *Non-con* – non-consensual sex, fikce, ve kterých dochází k násilí a násilnému sexu. Stránky *Archive Of Our Own* například žádné žánrové dělení nemají, ale autor může čtenáře varovat právě před Major Character Death (Smrt hlavní postavy), Graphic depictions of violence (Explicitní popisy násilí), Rape / Non-con (Znásilnění / Nedobrovolný sex) a Underage (Nezletilost – některá nebo více z postav jsou nezletilé).

Jako další skupinu vymezuje fanlore *Style, Theme or Setting*, podle mého názoru se ale také jedná o velmi neurčitě vymezenou skupinu, opětovně do ní totiž řadí již zmíněný *AU* i *Crossover*. Výraznou složku skupiny tvoří *Domesticity* – příběhy, ve kterých postavy vedou výrazně domácí život, podskupinou je např. *Curtainfic* – fanfikce soustředící se na běžné domácí úkony. Pojmenování *curtain fic* (záclonová fikce) vzniklo jako reprezentativní, podle jedné fanfikce, ve které se vydali hlavní hrdinové nakupovat záclony.

³³ Potřeba přirovnávat homosexuální pár k heterosexuálnímu je ve fandomech často kritizována, kromě těhotenství je kritizováno i rozdělování partnerů na menšího, citlivějšího, ženštějšího a většího, mužnějšího.

³⁴ Název *Mary Sue* vznikl podle jména postavy v povídce, kde se tato originální, dokonalá postava vyskytla poprvé. Mužská verze *Mary Sue* se nazývá *Gary Stu*.

4.2.3 Specifické žánry

Poslední skupina je na Fanlore nazývána *Based on tone* (založena na ladění). Na tyto tropy se nejvíce hodí označení žánry (tak jak je chápeme v literární teorii), protože se používají napříč fandomy a nalezneme je u fanfikcí nejběžněji. Fanfiction jimi označené tak vykazují více společných znaků, nejedná se například jen o časoprostor, jak je tomu v případě *AU*³⁵, nebo o transformaci postav, jako když je příběh označen *OOC*³⁶. „Genologický status textu je důležitým signálem pro čtenáře, programuje čtenářské očekávání, způsob čtení a interpretace.“ (Peterka, 2007, str. 240) V souvislosti se žánrem tedy může čtenář očekávat určitá témata, motivy, ladění textu, které jsou se žánrem spojené. Fanlore se nezabývá žánry, které jsou jinak v literatuře běžné, proto je v této kategorii neuvádí. Jinak tato kategorie splývá s vymezováním žánrů, které jsem již uváděla.³⁷ Spadá do ní tedy již zmíněný *Angst* (úzkost) – „... je často používán ve fandomu k charakterizování fikcí, které mají přimět čtenáře k pocitům neklidu a nejistoty ... špatně provedené *Angst* fikce mohou být často melodramatické a v hlavní roli je postava, která tráví většinu času oddáváním se sebelítostí.“³⁸ *Angst* se například věnuje problémům se seberealizací, depresím, ladění je tíživé, smutné. Další již zmíněný je *Hurt/Comfort* (bolest/utěšení) – „*Hurt/comfort* je žánr fanfiction, který zahrnuje fyzickou nebo emoční bolest jedné postavy, o kterou se stará jiná postava. Zranění, nemoc nebo jiný druh bolesti poskytuje autorovi i čtenáři prostor pro zkoumání postav a jejich vztahu.“³⁹ *H/C* bývá také smutného, depresivního ladění, ale obsahuje i pozitivně laděnou složku v podobě útěchy. Čtenář může očekávat, že se postavy sobě navzájem otevrou a budou zkoumat své pocity. Výraznou složku fanfikcí tvoří *PWP* – „*PWP* je termín, který fandom používá k popisu krátkých erotických příběhů bez komplikované zápletky, někdy zcela bez ní.“⁴⁰ *PWP* je ve fanfiction velmi oblíbené, čtenář vždy ví, že může očekávat jen popisy sexu v různých podobách s minimem průvodních

³⁵ Alternativní vesmír.

³⁶ Postava mimo kanonický charakter.

³⁷ Viz str. 21.

³⁸ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Angst> [cit. 20. 2. 2015]

³⁹ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Hurt/Comfort> [cit. 20. 2. 2015]

⁴⁰ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/PWP> [cit. 20. 2. 2015], *PWP* je zkratka pro Plot? What Plot?, překl. Zápletka? Jaká zápletka?

událostí.⁴¹ Opakem *Angst* i *H/C* je *Fluff* – „Fanfikce bez pocitů úzkosti; jakýkoli přívětivý, příjemný příběh. *Fluff* může postrádat zápletku, na rozdíl od *PWP* se ale nezaměřuje na sex, nýbrž zobrazuje náklonnost mezi dvěma nebo více postavami, ať už je jejich vztah romantický nebo ne.“⁴² *Fluff* bývají skoro vždy fanfikce spadající do kategorie *Domesticity* – nejdou do hloubky, nejsou náročné zápletkou, ani nebývají dlouhé, slouží k oddechu, jsou velmi vlídné a šťastné. Dalším zvláštním žánrem je *Crack*, často se fanfikce označují také jako *Crackfic*. Označení *Crack* má dvojí význam, první směřuje spíše k ladění příběhu: „*Crack* může znamenat v podstatě fikci se směšnou premisou nebo obsahující spoustu neuvěřitelných, nemožných nebo prostě pošetilých prvků – název naznačuje, že autor musel být na drogách, aby napsal něco tak šíleného.“⁴³ Naopak druhý význam, podle Fanlore pravděpodobně původní, se jako žánr označit nedá, jedná se spíše o vyjádření vztahu čtenáře a fanfikce, čtenář tímto označením dává najevo, že je pro něj fanfikce závislostí.⁴⁴

4.2.4 Další značení

Pro fanfiction je typické označovat, jak dlouhý příběh je nebo bude. To je důležité proto, aby čtenář věděl, jestli má daný text dále sledovat a čekat aktualizace, případně jestli je příběh součástí vícedílného cyklu a čtenář si tak má dohledat další části. Text, který má jen jednu kapitolu (ale na délce nezáleží) se označuje jako *one-shot*, v češtině se používá výraz *jednorázovka*, pro vícedílný příběh obecné značení není, ale není neobvyklé, že autor už v první kapitole nastíní, kolik kapitol plánuje, případně později oznámí, že už se blíží s příběhem ke konci. Když autor napíše další díl svého příběhu, označí jej jako *sequel*. Pokud k příběhu přilne, také se stává, že dopíše, co příběhu předcházelo, a označí další díl jako *prequel*.

V souvislosti s tříděním a používáním různých značek bych nakonec ještě chtěla zmínit pár dalších žánrů nebo spíše útvarů, které se ve fanfiction vytvořily. Mezi ně patří svébytný literární útvar, *drabble* – krátká povídka, která by měla obsahovat přesně sto slov. Původ *drabble* se odvozuje od hry *Drabble*, která se objevila v roce 1971 v *Monty Python's*

⁴¹ Považuji za nutné zmínit, že *PWP* jako takové neobsahuje příběh, ale situace je zakotvena do příběhu originálu.

⁴² Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Fluff> [cit. 20. 2. 2015]

⁴³ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Crack> [cit. 21. 2. 2015]

⁴⁴ Tamtéž.

Big Red Book: „Drabble: Slovní hra pro dva až čtyři hráče ... První osoba, která napíše román, vyhrává ...“⁴⁵ Časem se sto slov ukázalo jako nejlepší forma.⁴⁶ *Drabble* je populární i v České republice. Společnost *Sosáci* pořádá každoročně soutěž *Duben Měsíc Drabble* – každý den v dubnu zveřejní téma, na které autoři píší krátké povídky. Jako alternativa *drabble* se někdy používá *ficlet*, také krátký útvar, který ale není přísně omezený z hlediska rozsahu jako *drabble*. Za zmínku stojí ještě *Songfic*, útvar založený na písni⁴⁷, „*Songfic* je termín označující fanfikce obsahující text písně – text může být vložen mezi oddíly příběhu nebo zpíván některou z postav. Příběh může také obsahovat píseň tak, že ji jedna nebo více postav slyší v rádiu a reagují na ni.“⁴⁸

⁴⁵ Dostupné na: <http://ansible.uk/writing/drabbles.html> [cit. 21. 2. 2015]

⁴⁶ Tamtéž.

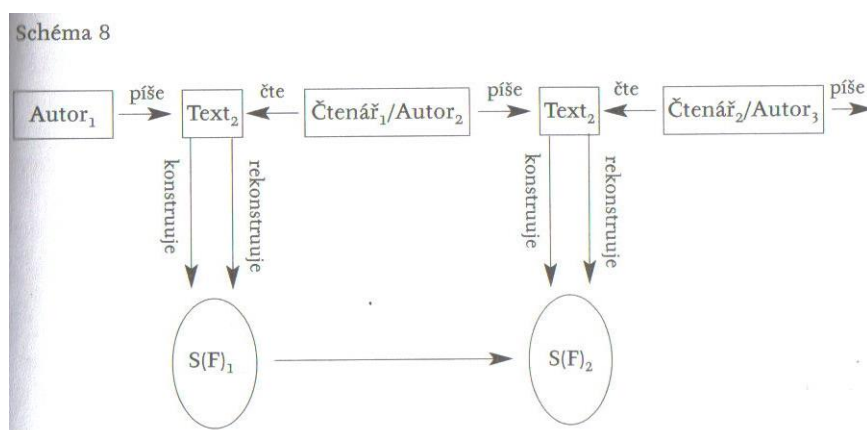
⁴⁷ Kromě originálního díla čerpá ještě z jednoho zdroje – písně.

⁴⁸ Dostupné na: <http://fanlore.org/wiki/Songfic> [cit. 22. 2. 2015]

5 Ukotvení fanfikce v literární teorii

Jak už bylo zmíněno v historii⁴⁹, akt navázání na již známý příběh není ani zdaleka novinkou spojenou s internetem. Díky tomu se tento typ textů vyskytuje i v literární teorii. L. Doležel pojmenovává tento proces jako literární transdukci. (Doležel, 2003, str. 200) Podle Doležela literatura není jen přenos informace. Naopak chápe literaturu jako druh komunikace, jako interakci. „Aktem psaní vytváří autor text a tím konstruuje fikční svět; v aktu čtení čtenář zpracovává text a tak fikční svět rekonstruuje. Jak autor, tak čtenář provádějí komunikační akty.“ (Doležel, 2003, str. 201) Literární transdukce je nekonečným řetězem konstrukcí a rekonstrukcí fikčního světa, přetvářením čtenáře v autora, který z rekonstrukce fikčního světa vytváří vlastní konstrukci a vytváří tak svět následný. Tento řetěz je vyobrazen v Doleželově schématu (Tamtéž):

Obrázek 1



Prototypem transdukce je podle Doležela překlad, ale z jeho popisu a schématu literární transdukce můžeme odvodit, že se tento proces týká i fanfikce. Fanfikce jako pojem ještě v literární teorii nefunguje, svou charakteristikou jí je nejbližší pojem postmoderní přepis, použitý L. Doleželem (2003, str. 202): „... přepis nejen konfrontuje kanonický fikční svět se současnými ideologickými požadavky, ale také poskytuje čtenáři důvěrně známá místa uvnitř podivných krajín radikálních postmoderních experimentů.“ Podobně jako překladatel i fanoušek nejdříve čte a pak píše, neboli vytváří vlastní rekonstrukci fikčního

⁴⁹ Viz kapitola 3, str. 11.

světa, ačkoliv na rozdíl od fanouška překladatel vytváří nový text v jiném jazyce. Rozdíl mezi překladem a přepisem je ale kromě jazyka ještě v omezeních – zatímco překlad je jasně omezený strukturou i strukturací originálu, v případě přepisu „...původní svět může být přetvořen velmi radikálně, následnický svět může k němu mít nejrůznější vztah.“ (Doležel, 2003, str. 202)

Doležel rozlišuje tři druhy postmoderního přepisu.

I. (Paralelní svět): První typ je v podstatě paralelou původního příběhu, „zachovává tvar a hlavní příběh původního světa, ale umisťuje je do rozdílného časového a/nebo prostorového prostředí ... přepis podrobuje zkoušce dnešní závažnost kanonického světa tím, že ho přenáší do nového, obvykle současného historického, politického a kulturního kontextu.“ (Doležel, 2003, str. 203) Tento způsob přepisu je uplatněn v hojném počtu fanfikcí,⁵⁰ je to oblíbená forma zkoumání Co by se stalo, kdyby... Přenos originálního rozložení světa do nového kontextu spadá do kategorie *Alternative Universe (AU)* a měl by tak být autorem označen, aby čtenář věděl, co očekávat. V současné literatuře se tento typ přepisu objevuje jako svébytný žánr pod jménem *retelling*.⁵¹

II. (Doplnění světa): Dalším typem je rozšiřování originálního světa doplněním do původní struktury. „Rozšíření zvětšuje rozsah původního světa tím, že zaplňuje mezery, konstruuje prehistorii nebo posthistorii apod.“ (Doležel, 2003, str. 203) I tato struktura je pro fanoušky přitažlivá, právě vhodné přizpůsobení nového textu originálu a jeho zařazení do něho je ukazatelem autorova citu pro původní dílo. Do této kategorie patří fanfikce s již zmíněným označením *Missing scene, FutureFic, Next generation*. Jedině tento typ může (ale nemusí) být vytvářen v souladu s kánonem.

III. (Mutace): Třetí typ označuje Doležel jako mutaci, která „konstruuje odlišnou verzi původního světa, přetváří jeho strukturu a předělává jeho příběh.“ (Doležel, 2003, str. 203) Tento typ vystihuje asi největší část fanfikcí, protože nevyžaduje důsledné sledování originálu a vnitřní propojenost příběhu s pretextem, ale nechává fanouška vychutnat si fikční

⁵⁰ Viz Změny časoprostoru, str. 22.

⁵¹ Retelling je aktualizovaná verze známého příběhu. Z aktuální nabídky Neoluxor (zima 2015): Achilleova píseň od M. Millerové, Jane od A. Lindnerové, Pýcha, předsudek a Zombie od S. Grahame-Smith.

svět. Terminologie fanfikce tento typ většinou neodlišuje od prvního zmíněného, tedy zasazení do jiného časoprostoru. Konstrukce odlišné verze se také označuje jako *AU*.

Teorie fanfikce podle L. Cupalové pracuje se dvěma hlavními principy výstavby textů, které jsou v zásadě shodné s Doleželovými typy přepisu. Rozdíl je v přístupu k novému textu. Zatímco Doležel zkoumá texty až v konečné podobě, u fanfikcí se zkoumá motivace, tedy z jakého důvodu vznikají. Prvním principem je *more of*, tedy více kánonu,⁵² který většinou vzniká ve chvíli, kdy je kánon (klidně i dočasně) uzavřený a fanoušci chtějí pokračování. „Když je kánon napsaný tak zajímavě, že čtenáři nechtějí, aby skončil, a chtějí číst dál o svých oblíbených postavách a oblíbeném světě, většinou čtou nebo píší typ „*more of*“. (Cupalová, 2014, str. 20) Tento princip odpovídá Doležalovým typům I. (Paralelní svět) a III. (Mutace). Druhým principem je *more from*, více z kánonu. „Kánon není rozšiřován z hlediska kvantity, ale je stavěn a rozšiřován z dalších úhlů a hledisek, které není schopen zahrnout (z toho prostého důvodu, že se kánon soustředí na jiné věci, jiná témata, cílí na jiné obecnost a z dalších důvodů).“ (Cupalová, 2014, str. 21) Princip *more from* je v podstatě totožný s Doleželovým typem rozšiřování fikčního světa.

Přestože si je fanfikce s postmoderním přepisem velmi blízká, nejedná se o totéž. Postmoderní přepisy, které zmiňuje Doležel – *Nová utrpení mladého W.* (U. Plenzdorf), *Wide Sargasso Sea* (J. Rhysová) a *Foe* (J. M. Coetzee) se od fanfikcí liší tím, že vyšly knižně a jejich autoři za ně dostali honoráře.⁵³ Na rozdíl od těchto spisovatelů autoři fanfikce navazují (většinou) na díla, od kterých nemají takový časový odstup, a tím pádem jsou díla ještě chráněná autorskými právy. U. Eco používá ve své stati *O některých funkcích literatury* místo pojmů postmoderní přepis nebo fanfikce termín *hypertext*. Toto pojmenování je obecnější a pro mě výstižnější, protože z hlediska geneze textu podle mě rozdíl mezi fanfikcí a publikovaným postmoderním přepisem není, rozdíl je až ve výsledku – jednak v právním zřeteli a také ve výsledné kvalitě, což je dáno úrovní spisovatelů.

Literární teoretici přepisy nazývají různými jmény, ale v podstatě se shodují, že se jedná o vítané rozšíření fikčního světa: „Postmoderní přepisy ... kladou výzvu kanonickému

⁵² Viz *Změny časoprostoru*, str. 22.

⁵³ Některé fanfikce sice vyšly knižně, ne ale v podobě fanfikce. Již uvedený příklad *Padesát odstínů šedi* četlo málo lidí jako fanfikci.

světu původního díla konstrukcí nového, alternativního fikčního světa. Tato výzva se vrací jako bumerang a stává se přínosem postmodernismu.“ (Doležel, 2003, str. 202) „Myslím si, že by to mohlo být krásné a výchovné, pokusit se změnit již existující příběhy, tak jako by bylo zajímavé přepsat Chopina pro mandolínu: pomohlo by nám to vybrousit hudební nadání a pochopit, proč byl tón klavíru tak podstatný pro sonátu b-moll.“ (Eco, 2012, str. 18) Ale Eco bere přepis jako hru, jako něco zajímavého a vzrušujícího, co ale nenahrazuje výchovnou a estetickou funkci originálních vyprávění. „Hypertextová vyprávění nás mohou vychovávat ke svobodě a ke kreativitě. To je dobře, ale není to všechno. „Již hotová“ vyprávění nás učí i umírat.“ (Eco, 2012, str. 21) Tento citát nás směřuje k otázce, jestli je fanfikce umělecky a výchovně hodnotná. Eco o hodnotách dalších pokračování pochybuje, i když nepopírá přitažlivost tohoto psaní. Asi s ním můžeme souhlasit, že fanfikce, které jsou projekcí přání fanoušků – ožívají v nich postavy, špatné konce jsou nahrazovány šťastnými, záporné postavy se náhle stávají kladnými – poučnou složku postrádají. Ale mezi fanfikcemi se nalézají i příběhy, které naopak rozkrývají vnitřní motivaci postav a z plochých, černobílých postav dělají postavy motivované, nebo rozkrývají další osudy postav, poznamenaných událostmi originálu. Stejně jako v případě „normální“ krásné literatury, i v případě fanfikcí existují díla s morální a uměleckou hodnotou i díla umělecky nevýznamná.

6 Praktická část – analýza vybrané fanfikce

6.1 Struktura analýzy

V této části bude mým cílem vybrat jednu fanfikci, rozebrat ji a ukázat na ní, jakým způsobem autor pracuje – jak a které postavy rozvíjí, co vybral za téma a jak zachovává způsob vyprávění originálu. Dlouho jsem uvažovala, ze kterého fandomu bude nejlepší vycházet. Nakonec jsem zvolila fandom Harry Potter, i přestože se mi zpočátku nezdál vhodný kvůli své popularitě. Ale nakonec jsem musela své stanovisko přehodnotit a uznat, že Harry Potter je, právě díky své slávě, fandom nejobjemnější, obsahuje nejvíce fanfikcí a díky tomu nabízí nejpestřejší výběr děl.

Pro strukturu analýzy jsem vybrala několik pojmů z oblasti literární teorie, které jsou podle mě pro fanfikci zásadní. Prvním bodem bude druh přepisu, který je ve fanfikci využitý. Dalším bodem bude téma a příběh fanfikce – tedy jaký autor vymyslel příběh a jaké téma zpracovává. Specifickou částí analýzy je v případě fanfikce žánr a ladění, jelikož ve fanfiction autoři využívají jiné kategorie než je běžné. Dalšími body bude vypravěč a vyprávění, časoprostor a postavy. Analýza fanfikce bude komparativní, cílem práce je text porovnat s originálem, proto je potřeba podle uvedených bodů analyzovat i originální dílo. Originální dílo budu porovnávat ve stejných bodech, až na kategorii přepisu, protože se pochopitelně o přepis nejedná. Stejně tak v analýze originálního díla chybí kategorie příběh a téma, především z důvodu, že originál je rozsáhlá sága, a témat se v něm vyskytuje mnoho, zatímco příběh je nastíněn v dalších kapitolách, především v kapitole Místa, postavy a pojmy v analyzované fanfikci.

6.1.1 Druh přepisu

V analýze mě bude zajímat způsob rozšiřování kánonu, tedy zda se jedná o more from nebo more of a do jaké kategorie přepisu spadají podle Doležela⁵⁴. Fanfikce z fandomu Harryho Pottera se vyskytují ve všech uvedených formách. Díky nepravidelnému vydávání knih v sérii vzniklo mnoho fanfikcí na principu more of. Mezi vydáním jednotlivých knih vznikaly poměrně dlouhé mezery (nejdelší mezera byla mezi čtvrtým dílem, který vyšel

⁵⁴ Viz kapitola 5, str. 28.

v originále v roce 2000, a pátým dílem, který vyšel v originále až v roce 2003) a právě ty motivovaly čtenáře k vytváření alternativních pokračování. Ale Harry Potter je i po uzavření knižní i filmové série stále populární a díky tomu je v jeho fandomu mnoho aktivních spisovatelů a čtenářů fanfikcí. Z tohoto důvodu nabývá počet i fanfikcí na principu more from. Příběh Harryho Pottera se totiž v originále i ve fanficcích dostal až do Harryho dospělosti, a tak je otevírán z úhlů dalších postav a dále jsou rozvíjeny původně okrajové (epizodní) události.

Nejčastějším typem přepisu podle Doleželových kategorií je asi typ III., mutace, která přetváří strukturu originálního světa nebo i příběh. Tento typ přepisu (jak už je zmíněno v kapitole 5, Ukotvení literární fanfikce v literární teorii) je totiž nejméně náročný na faktickou přesnost a soudržnost s originálem – většinou se tedy nedrží kánonu, současně také umožňuje využití širokého spektra témat a námětů. Frekventovaně se také využívá typ přepisu II., doplnění struktur do původního světa. Tento typ ale může být na psaní náročnější, protože na rozdíl od typu III. vyžaduje, aby se spisovatel držel kánonu a jen do něj události doplňoval, původní události nijak neměnil. Není to ale podmínkou, fikční svět mohou doplňovat i události nekanonické – v tomto případě se ale návaznost fanfikce na originál ztenčuje a je otázkou, jestli takový příběh čtenáři přijmou. Doleželův první typ je pro spisovatele nejnáročnější, předpokládá, že by se změnil například jen časoprostor, ale ostatní komponenty příběhu by zůstaly zachovány. To vyžaduje od autora kromě spisovatelských schopností dobrou znalost příběhu, smysl pro detail a také trpělivost. Autor totiž vytváří nový fikční svět (i když s podobnými vztahy) a tím vytváří nový příběh, který se nedá do původního díla začlenit. Podle mého názoru je reálné setkat se s tímto typem přepisu pouze v příběhu, který by se soustředil jen na některou část originálního příběhu, přepsat celou sérii by bylo asi příliš náročné. Na pokus o přepis prvního typu už jsem narazila (změnou bylo, že Harryho Pottera byl zařazen místo do Nebelvíru do Zmijozelu⁵⁵), ale autor příběh nedotáhl do konce, navíc podle mě obsahoval mnoho změn na to, aby byl považován za věrohodný přepis.

⁵⁵ Povídka s názvem Better be Slytherin od jharad17. Viz <https://www.fanfiction.net/s/3736151/1/Better-Be-Slytherin>.

6.1.2 Téma a příběh

Druhou součástí analýzy bude výběr tématu a zápletky fanfikce. Témata fanfikcí bývají velmi různá – někteří autoři se drží návazností na originální svět a v případě Harryho Pottera vybírají například témata, která byla v knize zmíněna (i jen okrajově), v jiných případech se z originálního fikčního světa vzdalují a vybírají třeba témata aktuální pro současnou společnost – vojska v Afghánistánu, Islámský stát apod.

Výběr tématu je úzce propojen s druhem přepisu, i když není naprosto závazný. Obecně ale platí, že příběhy, které tematicky navazují na originál, bývají v souladu s kánonem a naopak příběhy, které využívají jiná témata, se od kánonu liší.

Témata se dají charakterizovat i podle frekvence výskytu. Častější jsou právě témata romantického rázu – jak se někdo do někoho zamiloval, jak někdo pozval někoho na rande apod. Čtenáře fanfikcí ani nepřekvapí příběhy, ve kterých se romantická zápletka odehrává na pozadí jiného děje (například řešení záhady, zločinu). Nepříliš často ale narazí čtenář na příběh, který se zabývá například hlubšími souvislostmi mezi magickými disciplínami, psychologii kouzelníků nebo historií. Volba tématu bývá úzce propojena s žánrem i s laděním. Jak už jsem psala v kapitole číslo 4 (str. 19. – 27.) třídění na žánry typické pro fanfiction (jako jsou *Hurt/Comfort*,⁵⁶ *Angst*,⁵⁷ *Family* a spíše je vystihuje termín subžánr) vystihují i témata. Obsah a téma také naznačují používané tropy, dá se říci, že ve fanfiction jsou téma a subžánr velmi těsně spjaté.

6.1.3 Žánr a ladění

Zatímco žánr (subžánr) je s tématem těsně spjatý, ladění se může docela volně proměňovat. Samozřejmě, že některé žánry nejsou s některým laděním slučitelné, například *Hurt/Comfort* nemůže být *fluff*⁵⁸, žánr romantický už ale může být laděn právě od *fluffu*, až po *dark*⁵⁹.

Pro originální sérii je charakteristické, že se její ladění proměňuje s každým dalším dílem, přibližně od poloviny už není určená pro děti, ale pro dospívající čtenáře. Zatímco

⁵⁶ Bolest/útěcha, viz str. 25.

⁵⁷ Úzkost, viz str. 25.

⁵⁸ Přívětivý, milý příběh, viz str. 26.

⁵⁹ Temný, viz str. 23.

první díly jsou vyloženě pohádkové, v posledních dílech jde opravdu o záchranu kouzelnického světa, o válku mezi kouzelníky. Už bychom knihu nenazvali pohádkou, ale dobrodružným fantasy románem. Již jsem uváděla příklady, které další žánry můžeme ve fanfiction najít, o většině z nich se dá říct, že mají do pohádky daleko. Když už jsou fanfikce pohádkové, je toto ladění spíš humorné nebo parodizující. Ladění fanfikcí je různé, a proto je typické ho značit jako žánr. Jak jsem již zmiňovala, stránka fanlore má pro ladění příběhu vyhrazenou celou žánrovou skupinu (Based on tone, str. 25). Spadají do ní právě kategorie jako je *fluff*, *dark*, *angst*, *crack*⁶⁰.

Zatímco ladění příběhu se proměňuje výrazně, hlavním žánrem zůstává většinou fantasy. Výjimkami mohou být poezie, společenský román nebo povídka, někdy dramatický úryvek (nenarazila jsem na kompletní drama) a podobně. Subžánry se varíjí více – od melancholických studií postav k humorným scénám (podrobněji popsáno v kapitole Subžánry), fantasy je ale základním stavebním kamenem.

6.1.4 Vypravěč a vyprávění

Dále budu sledovat proměny ve stylu vyprávění – zejména typ vypravěče – jak se účastní příběhu, zda do příběhu vstupuje, jestli převládá telling nebo showing, dále hledisko vypravěče a tempo vyprávění (poměr mezi řečí vypravěče a postav). Bude mě zajímat, jestli se autoři fanfikcí nechávají vést ve stylu vyprávění originálem nebo jestli uplatňují vlastní přístupy. Například jestli mění hlediska vyprávění ve prospěch jiných postav či jestli proměňují celkové postavení vypravěče v příběhu.

6.1.5 Časoprostor

Dalším bodem analýzy bude charakteristika časoprostoru. Zajímá mě tedy to, jak fanfikce zapadá do času a prostoru příběhu o Harrym Potterovi. V průběhu četby jednotlivých dílů měli čtenáři možnost poznat několik míst, na tak rozsáhlou ságu ale podle mě není těchto míst mnoho. Některé fanfikce potřebují pro nové příběhy vytvořit nová umístění, některé mění původní charakter míst. Ohledně časoprostoru je tedy důležité všimnat

⁶⁰ Šílenost, viz str. 26.

si, jak fanfikce doplňuje kánon – zda se vůbec jedná o stejný časoprostor nebo jestli už jde o alternativní svět.

Stejně tak mě bude zajímat časové zasazení fanfikce a čas ve vyprávění. Harry Potter je už uzavřený příběh, část fanfikcí je zasazena do období po závěrečné bitvě a soustředí se na další vývoj postav. Původní příběh ale obsahuje mnoho vedlejších postav, které v něm nedostaly mnoho prostoru. Z toho důvodu jsou fanfikce rozprostřené i do minulosti, ve které se odehrávaly i vedlejší odbočky příběhu, jako je třeba studium Harryho rodičů. Celkově zaplňují fanfikce rozsáhlý časový úsek od doby před tisíci let, kdy byly Bradavice založeny, až do doby stáří Harryho potomků, ne-li ještě dál. Bodem analýzy bude i uspořádání děje, který je v knihách řazen chronologicky, epizody z minulosti může čtenář sledovat jen díky akcím postav, například díky vyprávění a snění. Do kategorie času patří také tempo vyprávění, které je rozvinuto v kapitole Vypravěč a vyprávění.

6.1.6 Postavy

Posledním bodem analýzy budou postavy. Opět kromě toho, jak se autor drží postav originálu – tedy jestli jsou *In Character* (IC) nebo *Out Of Character* (OOC), mě bude zajímat proměna v důležitosti postav v rámci příběhu. Posuny postav na ose od vedlejších k hlavním jsou zajímavé hlavně z důvodu, že společně s nárůstem důležitosti role postavy v příběhu dostávají propracovanější a plastičtější charakterizaci. Do fanfikcí také pronikají zcela nové postavy. V analýze se chci také zaměřit na to, jakým způsobem jsou postavy charakterizovány, jak je prezentováno jejich myšlení a jednání.

O Harrym Potterovi se často říká, že jeho čtenáři rostli společně s ním. V podstatě to platí i pro autory a čtenáře fanfikce – Harry Potter sice skončil, ale čtenáři rostou dál a modelový čtenář fanfikce je nezdědka už dospělý. Změny nepozorujeme jen v ději, ale právě v charakterizaci postav. Autoři fanfikcí často navazují na tyto proměny postav, z originálu vybírají střípky charakteristik a přetváří postavy, které byly v originále nepropracované a ploché, v uvěřitelné figury. To se děje nejen prostřednictvím charakterizace postav, ale i prostřednictvím jejich interakcí. Často si také autor fanfikce vybere postavu, která se v ději opravdu jen mihla a snaží se ji zapojit do hlavního děje, případně okrajové postavy opakovaně využívá jako okrajové i ve své fanfikci. Někdy se autoři také snaží přidat vlastní postavy, napodobit charakteristiku a pojmenování, jaké používá autorka v originální sérii.

6.2 Místa, postavy a pojmy použité v analyzované fanfikci

Pro pochopení originálního díla a díky tomu pro pochopení fanfikce je potřeba nejdříve uvést několik postav, pojmů a míst a vysvětlit příběh a vztahy v sérii. Tyto informace jsou důležité pro někoho, kdo originální sérii nečetl. Pro čtenáře (fanouška) jsou všechny tyto fakty známé a podvědomě s nimi při čtení fanfikcí počítá – má jasnou představu o škole, o vzhledu postav, o ději v pozadí. Čtenáři fanfikce, který originál nezná, může v příběhu mnoho detailů chybět, například právě popisy postav, nebo pro něho mohou být nečitelné prostorové souvislosti. Autor fanfikce pak tato místa jen rozvíjí, doplňuje je.

Série Harry Potter – sedm knih vyprávějících o sirotkovi, čaroději Harrym Potterovi. Každý díl má svou vlastní zápletku, na jejich pozadí se ale utváří celkový příběh. V tomto příběhu jsou v kouzelnickém světě dvě strany – strana dobra, reprezentovaná organizací zvanou Fénixův řád, bojující proti Voldemortovi, a strana zla, vedená lordem Voldemortem (také označován jako Pán zla), jejíž členové se poznají podle vytetovaného Znamení zla (lebka, z níž leze had) a jež se nazývají Smrtijedi. Hlavním cílem Smrtijedů je vyvraždit všechny kouzelníky mudlovského (nekouzelného původu) a jejich krevní míšence (např. děti čarodějek a mudlů). Harry Potter je v příběhu vyvolený hrdina, který podle věštby může jako jediný nadobro Voldemorta porazit.

Bradavice – internátní škola čar a kouzel, jejímž ředitelem je prvních šest dílů Albus Brumbál. Škola má podobu středověkého hradu: „Na vrcholu vysoké hory na protějším břehu se tyčil obrovský hrad s množstvím věží a hlásek a jeho okna zářila do nebe plného hvězd.“ (Rowlingová, 2000a, str. 107) Kromě budovy k Bradavicím patří ještě pozemky se skleníky pro výuku bylinkářství, famfrpálové hřiště (famfrpál je nejoblíbenější kouzelnický sport), jezero, bouda, ve které bydlí šafář Hagrid a jeho pes Tesák, a Zapovězený les, plný kouzelných tvorů. Studenti jsou ve škole rozdělení do čtyř kolejí (Nebelvír, Mrzimor, Havraspár a Zmijozel), podle osobnostních předpokladů a charakteristik je do kolejí rozřazuje moudrý klobouk. Studenti navštěvují různé hodiny (Přeměňování, Lektvary, Bylinkářství, Obranu proti černé magii apod.) a skládají zkoušky. Po pěti letech studia skládají zkoušku NKÚ (Náležitá kouzelnická úroveň), po sedmi letech zkoušku OVCE (Ohavně vyčerpávající celočarodějné exameny)

Lenka Láskorádová – studentka v Bradavicích, ostatními přezdívána Střelenka. Je známá svým nevšedním přístupem k životu – je optimistická, stále zasněná a tak trochu bláznivá. „Měla rozčuchané špinavě blonděné vlasy, které jí splývaly až k pasu, velice světlé obočí a vystouplé oči, jejichž pohled byl trvale překvapený. Harrymu bylo okamžitě jasné, proč Neville kolem jejího kupé prošel bez povšimnutí: dívka působila dojmem potrhle výstřednosti. Snad to bylo tím, že měla hůlku zastrčenou za levým uchem, snad tím, že měla kolem krku náhrdelník ze zátek od máslového ležáku, nebo tím, že časopis, který četla, držela vzhůru nohama.“ (Rowlingová, 2004, str. 175) Jejím otcem je velmi nekonvenční kouzelník Xenofilus Láskorád, šéfredaktor časopisu Jinotaj, který je v kouzelnické společnosti brán spíš jako bulvární. „Je v tom něco zajímavého?“ zeptal se Ron, když Harry časopis zavřel. „Samozřejmě že ne,“ usklíbala se opovržlivě Hermiona, ještě než Harry stačil odpovědět. „Jinotaj tiskne samé žvásty, to ví každý.“ (Rowlingová, 2004, str. 182)

Severus Snape – učitel lektvarů v Bradavicích, ředitel koleje Zmijozel. „Profesor Quirrell ve svém ztřeštěném turbanu hovořil s nějakým učitelem s mastnými černými vlasy, hákovitým nosem a nažloutlou pletí. (...)

„Kdo je ten učitel, co se baví s profesorem Quirrellem?“ zeptal se [Harry] Percyho.

„Tak ty už znáš profesora Quirrella? Není divu, že se tváří tak nervózně, ten druhý je totiž profesor Snape. Učí tu lektvary, ale nedělá to rád – všichni vědí, že usiluje o Quirrellovo místo. O černé magii toho ovšem ví spoustu, to Snape zase ano.“ (Rowlingová, 2000a, str. 121)

Od prvního dílu záporná postava, která se netají tím, že nemá ráda Harryho Pottera ani nikoho dalšího z Nebelvíru (vlastně nikoho z celé školy, kromě studentů Zmijozelu). Už v prvním díle ale nakonec vyjde najevo, že není Harryho úhlavním nepřítelem, ale že i přes vzájemnou nevraživost nechce, aby se Harrymu nebo jiným studentům něco stalo. V průběhu série se pak ukazuje, že už od svého dospívání neměl rád Jamese Pottera (Harryho otce) především kvůli tomu, že byl zamilovaný do Lily Evansové (Harryho matky) a protože ho James a jeho přátelé šikanovali. Jeho postavení ještě komplikuje fakt, že patří ke stoupencům Pána zla a má na ruce vytetované Znamení zla – je tedy Smrtijed. Ale i přesto si je ředitel Brumbál jistý tím, že je na straně dobra a že k Voldemortovi se hlásí jen proto, aby mohl působit jako špeh. Až do šestého dílu (Harry Potter a princ dvojí krve) si čtenář

není jistý, jestli může profesoru Snapeovi důvěřovat – Brumbál i Voldemort věří, že Snape je právě jejich špeh. Toto dilema se zdánlivě vyřeší na konci knihy, když profesor Snape Brumbála zabije. V posledním díle se ale Harry (a čtenář) dozví, že Snape skutečně byl celou dobu na straně dobra, kde ho držela láska k Harryho matce a vztek na Voldemorta, který způsobil její smrt: „Snapeovým Patronem byla laň,“ pokračoval Harry, „stejně jako Patronem mé matky, protože ji téměř celý život miloval, už od doby, kdy byli oba malé děti. Měl sis to uvědomit,“ dodal, když viděl, jak se Voldemortovi zachvělo chřípí. „Žádal tě přece, abys její život ušetřil, ne?“

„Toužil po ní a to bylo všechno,“ ušklíbl se Voldemort. „Když jsem ji ale zabil, souhlasil, že existují i jiné ženy, čistokrevnějšího původu, které jsou ho víc hodny než...“

„Samozřejmě že ti to takhle řekl,“ přikývl Harry, „ale od okamžiku, kdy jsi ji začal ohrožovat, to byl Brumbálův špeh a od té doby nepřestal pracovat proti tobě! Brumbál už umíral, když ho Snape dorazil!“ (Rowlingová, 2008, str. 614) Severus Snape je jednou z nejoblíbenějších postav, pro svou rozporuplnost, inteligenci, odvahu a také kvůli tomu, že celý život žil pro svou nenaplněnou lásku.

Albus Brumbál – ředitel školy v Bradavicích, nejmocnější čaroděj v Británii, jediný, koho se Voldemort bál. „Albus Brumbál, současný ředitel Školy čar a kouzel v Bradavicích. Mnozí ho považují za největšího kouzelníka moderní doby. Brumbál obzvláště proslul svým vítězstvím nad zlým černokněžníkem Grindelwaldem v roce 1945, objevem dvanácti způsobů použití dračí krve a svými pracemi o alchymii, jež napsal spolu se svým přítelem Nicolasem Flamelem. Profesor Brumbál má rád komorní hudbu a koulení s deseti kuželkami.“ (Rowlingová, 2000a, stránky 99-100)

Albus Brumbál je velmi mocný a inteligentní kouzelník, zároveň ale trochu bláznivý. Znamé jsou jeho školní projevy: „Vítejte!“ prohlásil. „Vítejte v novém školním roce v Bradavicích! A než začneme s hostinou, rád bych vám ještě řekl několik slov, a sice: Vrták! Brekot! Veteš! Cuk! Děkuji vám!“ (Rowlingová, 2000a, str. 117) A také slabost pro sladkosti, což víme z výběru hesel pro ředitelnu (např. kyselé bonbony, citrónová zmrzlina...). Nebývá vždy vnímán čtenáři jednoznačně kladně, nakonec se vyjeví jako manipulátor, sám ale věří, že věci dělá pro větší dobro. Nakonec ale díky jeho plánům zvítězí dobro nad zlem.

6.3 Analýza knihy Harry Potter a princ dvojí krve

Analyzovaná povídka je zasazena do děje šestého dílu – Harry Potter a princ dvojí krve, pro rozbor originálu jsem tedy vybrala tento díl. Děj tohoto dílu je trochu netypický, v podstatě neobsahuje uzavřený příběh, jako tomu bylo v předchozích dílech (např. záhada tajemné komnaty ve druhém díle, Turnaj tří kouzelníků ve čtvrtém díle). V tomto směru je šestý a vlastně i pátý díl přípravou na vyvrcholení série, kdy se místo jednotlivých dobrodružství dostává do popředí válka Fénixova řádu proti Smrtijedům a Voldemortovi. V šestém díle připravuje profesor Brumbál Harryho na boj proti Voldemortovi, společně hledají způsob, jak ho porazit. V tom jim mají pomoci vzpomínky, které Brumbál nastřádal od nejrůznějších lidí, kteří s Voldemortem (v mládí známým jako Tom Riddle) přišli do styku ještě před tím, než se stal obávaným černokněžníkem. Brumbál přivádí Harryho na myšlenku, že Voldemortova neporazitelnost tkví v kouzlu, kterým svou duši rozdělil na několik částí, které ukryl do různých předmětů, nazývaných viteály. Harryho úkolem v sedmém dílu je všechny viteály najít a jeden po druhém zničit, aby se Voldemort stal opět smrtelníkem.

Kromě této linie se odehrává v příběhu ještě několik dalších zápletek. Jednou z nich je úkol Draca Malfoye – aby Malfoy dokázal Voldemortovi svou loajalitu, musí zabít ředitele Brumbála. V obavách o svého syna požádá na začátku knihy Narcisa Malfoyová Severuse Snapea, aby jejího syna ochránil, případně mu pomohl nebo aby ředitele zabil on sám. Severus Snape se snaží Malfoyovi pomoci, ochránit ho před Voldemortem, ale i zjistit, jak ve své snaze pokročil. Draco Malfoy ale jeho pomoc a podporu odmítá. Snape tak k práci učitele Obrany proti černé magii (v tomto díle už není učitelem lektvarů) a práci dvojitého špiona má tedy ještě úkol ochránit svého kmotřence, Draca Malfoye. Další linií příběhu je život kouzelnických teenagerů – jejich hádky, první lásky, ale i obavy z války, která se odehrává za zdmi hradu. Díl končí Brumbálovou smrtí, kdy Severus Snape přebírá odpovědnost Draca Malfoye, protože ten nakonec nedokáže vyslovit smrtící kletbu. Harry Potter se po pohřbu rozhoduje, že příští rok už nepojede do Bradavic, ale vydá se společně s Ronem a Hermionou hledat viteály.

6.3.1 Žánr a ladění

Harry Potter je celou ságu žánrem fantasy, ale i v tomto rámci se ladění příběhu proměňuje. V šestém díle už celý děj graduje, Harry je skutečně postaven před úkol Voldemorta zničit. Díky tomu je kniha na jednu stranu velmi temná – válka již vypukla, studentům z Bradavic umírají rodiče: „Chci říct... vypadá to všechno dost vážně, co?“ Harry ani Ron neodpověděli, Harrymu však bylo jasné, na co si všichni tři v tom okamžiku vzpomněli. Předchozího dne došlo k strašlivé události, když Hannah Abbottovou odvolali z hodiny bylinkářství a sdělili jí, že její matka byla nalezena mrtvá. Od té chvíle Hannah neviděli.“ (Rowlingová, 2005, str. 185) Harry si uvědomuje, jak je situace závažná: „Nenacházel v sobě ani kapku toho pocitu, který se ho dřív zmocňoval, neboť vzrušením, zvědavostí ani touhou přijít nějaké záhadě na kloub. Věděl jen, že pravdu o skutečném viteálu bude muset odhalit dřív, než postoupí o pár kroků kupředu po oné temné a spletité cestě, která se mu teď ztrácí v dáli, po cestě, na kterou se vydali s Brumbálem a po níž teď bude muset kráčet sám. Někde tam venku ve světě jsou stále ještě možná až čtyři další viteály a Harry věděl, že všechny musí objevit a zneškodnit, aby získal alespoň nepatrnou naději, že se mu podaří Voldemorta zabít.“ (Rowlingová, 2005, str. 520) Díl je zakončen tragickou událostí, smrtí ředitele Brumbála, člověka, na kterého spoléhali všichni kouzelníci na straně dobra. Brumbál byl klíčovou postavou Fénixova řádu, symbolem dobra, ale i Harryho mentorem, průvodcem: „A Harrymu bylo jasné, aniž by si uvědomoval, jak to ví, že fénix odletěl, že navždy opustil Bradavice, stejně jako Brumbál opustil školu, opustil tento svět... opustil Harryho.“ (Rowlingová, 2005, str. 517)

Na druhou stranu je ale šestý díl i knihou humornou a romantickou, a to především v zápletkách týkajících se vztahů mezi studenty, jako třeba když Ron dostane od své přítelkyně Levandule zajímavý dárek k Vánocům: „Jak ji vůbec napadlo, že by se mi něco takového mohlo líbit?“ vyhrkl zlostně Ron a tvářil se šokovaně. „Jen vzpomínej,“ vybízel ho Harry. „Nenaznačils jí náhodou někdy, že bys hrozně rád chodil s nápisem *Můj miláček* pověšeným kolem krku?“ (Rowlingová, 2005, str. 279) K uvolněné atmosféře přispívají i večírky profesora Křiklana, na které část studentů i profesorů chodí jen nerada: „Za celý život jsem učil jen hrstku lidí s takovými schopnostmi, to vám říkám upřímně, Sibo... dokonce i Severus...“ A k Harryho hrůze natáhl ruku a přitáhl k sobě Snapea, jako by ho právě vyčaroval z čistého vzduchu. „Přestaňte se schovávat a pojd'te sem k nám, Severusi!“

škytl spokojeně Křiklan. „Právě jsem mluvil o Harryho výjimečném nadání pro přípravu lektvarů! Máte na tom samozřejmě svoji zásluhu i vy, vždyť jste ho pět let učil!“ (Rowlingová, 2005, str. 263) Ke komičnosti této scény přispívá i čtenářova vědomost o tom, že Harry je v lektvarech dobrý jen díky zvláštní učebnici, pod vedením profesora Snapea byl v přípravě lektvarů naprosto neschopný. Do milostných vztahů proniká i Harry Potter a moc neví, jak na to: „Jednou nebo dvakrát zauvažoval Harry o tom, že požádá o pomoc Hermionu, obával se ale, že by nevydržel, jak by se na něj samolibě culila. Beztak měl pocit, že už ji několikrát přistihl se ušklíbovat, když si všimla, jak kouká po Ginny nebo se směje jejím žertům. A aby to bylo ještě složitější, neustále ho trápila myšlenka, že jestli to neudělá on, určitě si brzy dá s Ginny rande někdo jiný.“ (Rowlingová, 2005, str. 428)

Můžeme tedy vidět, že atmosféra není pohádková, jako tomu bylo u prvního dílu, ale více zaměřená na dospívajícího čtenáře. Nabízí napětí, temnou atmosféru i přemýšlení o smrti, ale na druhou stranu i teenagerovské problémy, které se zdají být v rámci celkového příběhu malicherné, ale pro postavy samotné jsou stejně závažné jako boj proti Smrtijedům.

6.3.2 Vypravěč a vyprávění

Pro celou původní řadu knih Harry Potter je typický skrytý neosobní vypravěč, který stojí mimo děj. V příběhu se ale proměňuje hledisko (fokalizace) vypravěče – většinu příběhu převládá narativ interně fokalizovaný postavou Harryho Pottera, menší část je realizovaná vnější fokalizací, tzv. okem kamery. Využití hlediska hlavní postavy slouží autorce ke spojení čtenáře s hlavní postavou – čtenář vnímá jejím prostřednictvím, dokáže se do ní vcítit. Naopak změna fokalizace dává autorce prostor poskytnout čtenáři informace navíc a zvyšovat napětí. Vyprávění je psáno v subjektivní er-formě – zohledňuje perspektivu a hodnocení postavy, vypravěč nahlíží postavě do myšlení.

Z použití subjektivní er-formy vyplývá, že vypravěč není vševědoucí, zná pouze hledisko Harryho Pottera. Z vyprávění tedy víme, co se odehrává v mysli hlavního hrdiny, nikoli ale, co si myslí ostatní. „Harry ležel ve tmě a myslel na to, že už potřetí ho přinesli na ošetřovnu s nějakým zraněním, které utrpěl při famfrpálu. Posledně spadl z koštěte, když se kolem hřiště objevili mozkomorové, a předtím mu nevléčitelně neschopný profesor Lockhart odstranil z jedné ruky všechny kosti...“ (Rowlingová, 2005, str. 344) Pocity ostatních vypravěč jen čte z jejich výrazů a řeči: „Hermiona pevně stiskla rty a zatvářila se

rozzlobeně a nesouhlasně, její pozornost však upoutala třetí sova, která právě přistála před ní a doručila jí čerstvé vydání Denního věštce.“ (Rowlingová, 2005, str. 184) Výjimku tvoří jen úvodní kapitoly každé z knih, v nich je uplatněno vždy hledisko jiné postavy. Konkrétně v šestém díle se mění hledisko v prvních dvou kapitolách. Úplně první kapitola uplatňuje hledisko ministerského předsedy Velké Británie. „Pomalou se blížila půlnoc, ministerský předseda seděl ve své pracovně sám a četl rozvleklé vnitřní sdělení, jež mu proplouvalo mozkem, aniž by v něm zanechávalo sebemenší smysluplnou stopu.“ (Rowlingová, 2005, str. 7)

Interní fokalizace je doplněna vnější fokalizací, tzv. okem kamery, tedy vypravěčem, který pouze zaznamenává zvukové a zrakové vjemy, nesoudí. Tento přístup můžeme vidět například v druhé kapitole – vypravěč nesleduje děj z hlediska postavy, ale jen zaznamenává gesta, změny hlasů a chování postav, jak můžeme vidět například na scéně, kdy Snape hodlá složit slib Narcise Malfoyové, že ochrání jejího syna: „Belatrix zírala s ústy otevřenými úžasem. Snape se spustil na podlahu a poklekl proti Narcise. Sledování Belatrixiným nevěřícím pohledem se navzájem uchopili za pravou ruku.

„Budeš potřebovat hůlku, Belatrix,“ poznamenal chladně Snape. Vytáhla ji a stále se tvářila, jako by do ní uhodilo. „A budeš si muset stoupnout o něco blíž k nám,“ upozornil ji.“ (Rowlingová, 2005, str. 36)

Přestože ve zbytku kapitol už je uplatněno hledisko Harryho Pottera, vypravěč přidává k příběhu i vnější pohled, všímá si věcí, které Harry nemůže vidět, případně používá prostředky, které by dospívající chlapec nepoužil. „Jantarově zlatýma očima se [sova] pánovitě rozhlížela po místnosti, několikrát otočila hlavu a spočinula pohledem na svém chrápajícím pánovi. Jednou či dvakrát netrpělivě cvakla zobákem, Harry ale spal tak hluboce, že ji neslyšel.“ (Rowlingová, 2005, str. 40)

Děj knihy je řazen chronologicky, u prvních tří kapitol čtenář předpokládá, že se pravděpodobně dějí současně, časové zařazení v nich není jasně označené. Prostřednictvím zkoumaných vzpomínek se Brumbál a Harry často přesouvají do minulosti, ale scény z minulosti jsou zařazeny do chronologického děje, protože se v podstatě odehrávají znovu, i když jen jako vzpomínka.

V knize je tempo střídavé, obsahuje líčení akce i popisné pasáže. Díky tomu, že je kniha cílena na mladší čtenáře, nejsou popisné pasáže příliš dlouhé. Tempo velmi často zpomaluje řeč postav, která ale na druhou stranu graduje děj a napětí. Vypravěč upřednostňuje showing před telling: „Draco, Draco, ty přece nejsi vrah.“

„Jak to víte?“ vyštěkl Malfoy. Sám si zjevně uvědomoval, jak dětinsky to vyznělo. Harry v zeleném světle znamení viděl, že mu ve tvářích naskočil rozpačitý ruměnc.

„Vůbec netušíte, čeho jsem schopný,“ nutil se Malfoy k ráznému tónu. „Nevíte, co všechno už jsem udělal!“

„Ale ano, vím,“ ujistil ho mírným hlasem Brumbál. „Málem jsi zabil Katii Bellovou a Ronalda Weasleyho. Celý školní rok ses čím dál zoufaleji pokoušel mne zabít. Nežlob se, že to říkám, Draco, ale byly to dost ubohé pokusy... Upřímně řečeno tak ubohé, že by mě zajímalo, jestli jsi je vůbec myslel vážně...“

„To si pište, že myslel!“ rozkřikl se Malfoy. „Pracoval jsem na tom celý rok a dnes večer -“ (Rowlingová, 2005, str. 481)

V úryvku vidíme vrcholnou scénu knihy – moment, kdy se Draco Malfoy konečně postaví před Brumbála s úmyslem ho zabít. Nakonec se k činu neodhodlá, ale scéna, kdy rozmlouvá s Brumbálem je dlouhá přes deset stránek. Vypravěč čtenáře napíná, přesto je scéna velmi živá, právě díky upřednostnění showing – upřednostnění přímé řeči a popisu vnímání postav před popisem vypravěče.

6.3.3 Časoprostor

Děj knihy začíná tradičně kapitolou z (pro Harryho Pottera) neobvyklého prostředí – v první kapitole je použito nejen jiné hledisko, ale i neznámé prostředí. Jinak se děj odehrává na místech, která jsou čtenáři známá. Hlavní část série se děje ve škole, v Bradavicích, díky dalšímu ději známe ještě oba Harryho domovy, Zobí ulici č. 4 a Grimmauldovo náměstí č. 13, Doupě (domov jeho spolužáka Rona), Ministerstvo Kouzel, londýnské uličky – Příčnou a Obrtlou a pak už jen pár dalších míst. Všechny díly v sérii mají podobné rozložení – děj začíná u Harryho pěstounů, poté se Harry přesune na nějaké další místo (na Grimmauldovo náměstí, k Ronovi domů, do Příčné ulice) a pak odjede společně se spolužáky z londýnského nádraží King's Cross do školy v Bradavicích. I časové schéma je ve všech dílech podobné – každá kniha začíná prázdninami, 1. září odjíždí Harry do školy.

Zmíněná místa mají ve světě Harryho Pottera své charakteristiky, nesou si svůj symbolický význam. Bradavice jsou symbolem bezpečí, domova, je to místo, kde je Harry šťastný. Dům jeho pěstounů v Zobí ulici je naopak nevlídný svou přepečlivou čistotou, vzpomínkami na trpěná příkoří a nevraživostí tety a strýce. Místa se v sérii často opakují a vždy jsou popsána stejnými přívlastky, díky tomu je jejich charakteristika výrazná, nelze je zaměnit mezi sebou. Například Doupě, domov Weasleyových, je v druhém díle charakterizováno takto: „U vchodu bylo do země nakřivo zaražené domovní znamení s nápisem Doupě. U vchodu se povalovala hromada holínek a úplně zrezivělý kotlík. Po dvoře zobalo několik tučných hnědých kuřat.“ (Rowlingová, 2000b, str. 32) V šestém díle je popsán vchod téměř stejně: „Harry s Brumbálem zamířili k zadním dveřím Doupěte, kde se všude kolem povalovala známá změť starých gumových holínek a rezivých kotlíků. Ze vzdáleného kurníku doléhalo k Harrymu tiché kvokání ospalých slepic.“ (Rowlingová, 2005 str. 72) Čtenář má místa spojená kromě popisu i s nejrůznějšími událostmi, které mají na jeho vnímání vliv, díky tomu má čtenář s místy spojená další očekávání.

6.3.4 Postavy

Harry Potter je knížka původně určená pro děti a podle toho jsou originální postavy charakterizované. Mají příznačné rysy a zábavná jména (často obsahující aliteraci – například Batylđa Bagshotová, Lenka Láskorádová), která jsou často nomen omen. Například ministr kouzel Kornelius Popletal je neschopný popleta, jehož hlavním atributem je citronově zelená buřinka. Snad pokaždé, když se objeví na scéně, je buřinka zmíněna: „Sám nevím, odkud bych měl začít,“ zahučel Popletal, přitáhl si křeslo blíž, posadil se a zelenou buřinku si položil na kolena.“ (Rowlingová, 2005, str. 9)

„Cestou kamsi do předních řad kolem nich prošel se zkormouceným výrazem Kornelius Popletal a jako obvykle v rukou otáčel svou zelenou buřinkou.“ (Rowlingová, 2005, str. 525)

Později, když se kniha proměňuje a je určena dospívajícím, tyto charakteristiky zůstávají, ale rozvíjí se vnitřní charakter postav pomocí jejich činů. I přesto některým – především vedlejším – postavám chybí vnitřní charakteristika a vývoj. Rozvíjet postavy je často cílem autorů fanfíkcí, čtenář-autor se nechce smířit s tím, že je nějaká postava prostě záporná a snaží se její jednání zdůvodnit, pochopit ji.

Jak už jsem zmínila, vypravěč využívá hlediska Harryho Pottera, kvůli tomu má čtenář zkreslený pohled na postavy, protože přebírá Harryho hledisko. V Harryho očích jsou Cho Changová a Ginny Weasleyová neobvykle krásné, z hlediska jiných postav by to ale mohlo být jinak. Je zajímavé, že o některých postavách nikdy nedostaneme jinou než negativní informaci. Například Pansy Parkinsonová je charakterizovaná jako „tvrdolící děvče ze Zmijozelu“ (Rowlingová, 2000a, str. 140) a v ději se objevuje jen občas, a to v roli „hlavní zlé holky,“ která se ostatním posmívá a vždy stojí po boku Draca Malfoye. Tato postava tedy spíše plní v knize zápornou roli, než že by měla reálný rozměr⁶¹ a bylo by zajímavé ji vidět z jiného pohledu – mohla by se ukázat opravdu jako hloupá dívka, jako podlá členka Zmijozelu nebo jako docela chytrá, ale záštiplná studentka...

6.4 Analýza textu

Jako text pro analýzu jsem vybrala fanfikci s názvem *Honba za pokladem*, jejíž autorkou je Danae. Povídka byla v roce 2009 zveřejněna na webu Společnosti pro osvětlení spisovatelů v rámci Vánoční nadílky – akce, při které si uživatelé webu mohou přát povídku. Formou dopisu Ježíškovi si nejdříve uživatel může zažádat o povídku na konkrétní fandom, téma, námět, meze se v podstatě nekladou. V další fázi se žadatel stává autorem, může prohlížet náměty a musí si vybrat jiného uživatele, kterého obdaruje. Do 25. prosince musí povídku na žádané téma odeslat a odměnou za to může čekat dárek – povídku podle svého přání. *Honbu za pokladem* jsem pro analýzu vybrala, protože je podle mě okouzující – vystihuje vánoční atmosféru, přitom není příliš patetická, má plasticky vyvedené postavy a zapadá do mých představ o Vánocích v Bradavicích. Povídka je dostupná jako příloha č. 1 na konci této práce.

6.4.1 Souvislost s originálem

Děj se odehrává na Štědrý večer během šestého dílu, Harry Potter a princ dvojí krve. Přestože to není v povídce explicitně řečeno, můžeme tak usuzovat z několika zmíněných faktů, například že tento rok pořádal profesor Křiklan vánoční večírek, profesor Brumbál měl od kletby zčernalou ruku a profesor Snape se strachoval o Draca Malfoye. Jedná se tedy

⁶¹ Reálným rozměrem myslím skutečnost, že lidé jsou většinou komplikované osobnosti, na jejichž chování a povahu mají vliv různé faktory, a neplní v životě jen roli.

o fanfikci, která časově zapadá do období Harryho studia. Přestože zapadá do děje šestého dílu a nemění žádné události zásadní pro originál, díky postavě Severuse Snapea se nejedná o kánon, nýbrž o fanon. Musíme totiž pochybovat, jestli by profesor Snape přistoupil na hru o hledání pokladu, v tomto směru jeho charakteristika odpovídá spíš představám fanoušků než originálu. Profesor Snape totiž v originále nepůsobí jako někdo, kdo by následoval instrukce neznámého člověka, ani jako někdo, koho by onen pytlík karamel potěšil. Ale vnitřní svět profesora Snapea neznáme, díky čemuž vznikla tato fanfikce – je to pokus o zobrazení jeho citlivé stránky.

6.4.2 Forma přepisu

Když na *Honbu za pokladem* pohlížím jako na epizodu zapadající do původního textu, musím ji zařadit k Doleželovu typu II., doplnění fikčního světa. Tato povídka přidává k událostem v knize drobnou epizodu ze života vedlejších postav (Lenky Láskorádové a Severuse Snapea), aniž by měnila prostředí nebo příběh. Jak už jsem zmiňovala, tento Doleželův typ se shoduje s principem more from, přidává do světa Harryho Pottera další hlediska, rozšiřuje ho. Tyto události se totiž mohly stát (i když o povaze profesora Snapea pochybujeme), ale pro příběh o Harrym Potterovi nebyly důležité, nebylo potřeba je do knihy zahrnovat.

6.4.3 Téma

Tématem povídky je vánoční hra, honba za pokladem. Do celkového kontextu série moc nezapadá, především proto, že v ní hlavní roli sehrávají vedlejší postavy. Vánoční hra se hodí k postavě Lenky a zapadala by do příběhu o Harrym Potterovi z jejího pohledu. Ani motiv udělat někomu jinému radost není pro Harryho Pottera obvyklý, postavy se mezi sebou mají rády a chrání se navzájem, není pro ně ale typické dělat podobná „gesta“.

Hru iniciuje Lenka Láskorádová, protože jí její otec poradil, aby, když bude nešťastná, udělala radost někomu jinému. Osobou, kterou si tento rok vybrala, se stal profesor lektvarů Severus Snape. Na trase poschovávala malé dárečky, které mají nálezce potěšit. Profesor Snape začne trasu v Tesákově boudě, kde najde zápalky, pokračuje na Astronomickou věž, kde je schované sklíčko, a nakonec objeví karamely ve sborovně. Přestože se jedná o drobnosti, nakonec profesora potěší už jen ta představa, že si kvůli němu dal někdo práci a uvěří, že: „Jestli se mohlo dnes v noci stát něco tak absurdního a

nepravděpodobného, jako že ho někdo vyslal na honbu za pokladem, mohou se možná stát i jiné absurdní a nepravděpodobné věci. Třeba že nakonec všechno dobře skončí.“ (Příloha 1) Přestože si Lenka nemůže být jistá, jestli profesor trasu prošel a poklady našel, podle svých zkušeností ví, že honbě za pokladem ještě nikdo neodolal, a usíná o Vánocích s úsměvem. Tématem je tedy kromě hry také to, že ke zlepšení nálady a získání naděje někdy stačí drobnost – pytlík bonbónů, udělat radost někomu jinému anebo mít pocit, že na člověku ostatním záleží.

6.4.4 Žánrové zařazení

Hlavička fanfikce obsahuje shrnutí, přístupnost, prohlášení o autorských právech a vánoční věnování. Bohužel neobsahuje žádné subžánrové zařazení, pravděpodobně to autorka nepovažovala za důležité. Kdybychom chtěli fanfikci zařadit do kategorií, jednalo by se o gen (vyprávění bez párování), nekanonickou povídku, dala by se označit tropem Hogwarts (odehrává se v Bradavicích), možná i jako *fluff*,⁶² protože je to podle mě fanfikce milá, zaměřuje se na vztahy (ale ne sexuálně) a má jednoduchou zápletku, i přesto by s tímto zařazením ale nemusel každý souhlasit.

6.4.5 Vypravěč a vyprávění

Vyprávění v *Honbě za pokladem* zachovává stejnou formu vyprávění jako originál – vyprávění je v er-formě, vypravěč stojí mimo příběh, je neosobní, sleduje příběh z hlediska postavy. „Dveře sborovny otvíral s největší opatrností. Věděl, že se tu část učitelského sboru schází po večeři na štědrovečerní sklenku brandy, ale doufal, že v půl dvanácté už by mohli být všichni pryč.“ (Příloha 1) Uplatňuje se subjektivní er-forma, vypravěč nám zprostředkovává myšlení postavy, její smyslové vnímání i pocity: „Severus zašátral rukou v zatuchlé temnotě, hmátl do něčeho vlhce měkkého a tiše zaklel. Vážně by si přál, aby Hagrid Tesákovu boudu čistil trochu častěji.“ (Příloha 1)

Stejně jako v originálu dává také autorka přednost showing před telling, vypravěč je v textu v pozadí, nedává o sobě vědět. „Hleděl vzhůru, dokud ho neroztřásla zima. Pak si

⁶² Fanfikce bez pocitů úzkosti; jakýkoli přívětivý, příjemný příběh. *Fluff* může postrádat zápletku, na rozdíl od *PWP* se ale nezaměřuje na sex, nýbrž zobrazuje náklonnost mezi dvěma nebo více postavami, ať už je jejich vztah romantický nebo ne. Viz str. 26.

teprve přečetl sedm slov na zadní chlopni obálky. *Poklad najdete ve svém křesle ve sborovně.*“ (Příloha 1)

Co je neobvyklé, je změna hlediska – hledisko Harryho Pottera ve fanfikci nenajdeme, přesouvá se k profesoru Snapeovi a – což je ještě neobvyklejší – posléze se hledisko mění ještě v prospěch další postavy, a to Lenky Láskorádové. Přesouvání perspektivy mezi postavami je pro originál netypická věc. Autorka pravděpodobně zvolila tento přístup, aby odhalila motivaci obou postav – proč hra vznikla a proč na ni profesor lektvarů přistoupil, a aby bylo vidět, co jim hra přinesla.

Pravděpodobně kvůli krátkosti textu – povídka obsahuje jen několik scén – je tempo relativně pomalé, retardované popisy a úvahami, vyprávění je o něco pomalejší než děj originálu. „Otřel si ruku o hábit a posunul se po břiše ještě o kousek vpřed. Do dlouhých nohou, které mu stále ještě čouhaly z boudy, ho začínal i přes silný zimní hábit studit sníh. Znovu zatápal rukou před sebou a narazil na zadní dřevěnou stěnu. Vyčnívající suk ho škrábl to ztuhlých prstů a on sykl bolestí.“ (Příloha 1) To, že většinu textu tvoří úvahy a popisy se mi jeví jako neobvyklé, v Harrym Potterovi se většinou nachází více dialogů, zde je jen jeden velmi krátký. Autorka pravděpodobně tolik tíhne k úvaze, aby vylíčila vnitřní svět profesora Snapea, ukázala právě jeho citlivou stránku. Z dialogů profesora Snapea čtenář zná, a proto ví, že v kontaktu s ostatními není příliš citlivý, proto je přirozenější hledat emoce ve vnitřních úvahách.

Pořádek vyprávění zůstává stejně jako v originálu chronologický, navíc obsahuje krátkou vzpomínku, která doplňuje obraz Snapeova zoufalství, a na konec drobnou paralelu. Na konci se vyprávění přesouvá od profesora Snapea k Lence Láskorádové a pravděpodobně líčí události, které se odehrávají v tu samou chvíli, což také není pro originál obvyklé. Ve fanfikci se pravděpodobně nachází proto, že se události odehrávají na Štědrý večer a autorka chtěla zdůraznit, že hra přinesla oběma postavám klid a naději právě v tento svátek.

6.4.6 Časoprostor

Příběh se odehrává přímo ve škole čar a kouzel, v Bradavicích, jen poslední scéna se (společně se změnou perspektivy) přenesla nedaleko Vydrníku Sv. Drába, do domku, kde bydlí Láskorádovi. Děj fanfikce trvá jeden Štědrý večer, v originálu se v tento čas hrdinové

nachází v Doupěti, kde slaví Vánoce. Děj originálu je v tomto čase tedy mimo Bradavice, a tak nevíme, co se mohlo v Bradavicích odehrát.

První scéna je umístěna na v originále nezmíněné místo na pozemcích školy, přímo do boudy šafářova psa Tesáka. Toto místo se v originálním příběhu nevyskytuje, není místem, na kterém by se původní příběh odehrával. Tesákova bouda je tedy pro čtenáře novinkou, v *Honbě za pokladem* je popsána ve shodě s tím, jak čtenář zná Tesáka. Je poslintaná, špinavá a páchne – autorka fanfikce rozšiřuje prostor Bradavic (Bradavických pozemků) o místo, které by v něm logicky mělo být (předpokládáme, že pes by měl mít boudu) a které odpovídá čtenářovým očekáváním ve vztahu k postavě psa Tesáka i ve vztahu k Bradavickému prostoru. Další místa už jsou čtenářům známá. Astronomická věž je dominantou Bradavic, studenti do ní chodí v noci na hodiny astronomie. V prvním díle nese Harry společně s Hermionou na věž draka, věž podrobněji popsána není, jen jako nejvyšší v Bradavicích, navíc se na ni mimo vyučování nesmí chodit: „... na nejvyšší astronomické věži, kam se mimo vyučovací hodiny nesmělo.“ (Rowlingová, 2000a, str. 225) V knihách je astronomická věž opakovaně popisována jen jako nejvyšší, další scéna se na ní odehraje až v pátém díle – Harry na ní skládá zkoušku NKÚ z astronomie, o samotné věži se ale nic nového nedozvíme. V šestém díle se na astronomické věži odehrává zásadní scéna – zabití Brumbála. V této scéně se o věži dozvíme více, kromě toho, že je nejvyšší: „Znamení zla se třpytilo přímo nad astronomickou věží, nejvyšší v celém hradu.“ (Rowlingová, 2005, str. 479) Věž má ještě zubaté cimbuří: „Brumbál už přelétl zubaté cimbuří věže a slézal z koštěte.“ (Tamtéž) a točité schodiště, spojující hrad s ochozem věže „... vypadalo to, že se bojuje přímo na točitém schodišti k věžnímu ochozu...“ (Rowlingová, 2005, str. 485). Popis věže je útržkovitý a necelistvý, obraz si čtenáři utváří až v průběhu děje.

Ve fanfikci je naopak věž přímo vypravěčem popsána jako: „poměrně rozlehlá, ale pro zprávu tu moc skrýší nebylo“ (Příloha 1), uprostřed věže stojí podstavec na dalekohled a věž pravděpodobně nemá střechu: „Přistoupil ke kamennému podstavci uprostřed, na kterém stával při hodinách dalekohled, a odmetl z něj trochu sněhu.“ (Příloha 1) Stejně jako v originále má věž obvodní zídku: „Začal obcházet kolem obvodové zídky lemující věž...“ (Příloha 1) Autorka fanfikce navazuje na knižní popis a přidává k němu vlastní dodatek o dalekohledu. Astronomická věž je ve fanfikci pro svou blízkost ke hvězdám, která vyvolá u

profesora Snapea překvapení a přinutí ho porozhlédnout se po okolí, a také pro svou výšku, která vyvolá u profesora naopak myšlenky na sebevraždu.

Se sborovnou se čtenáři setkali jen ve druhém díle, když Harry s Ronem, schovaní ve skříni, vyslechli poradu učitelů. Sborovna jinak není v knize příliš důležitá, pro popis je použita jedna věta: „Byla to veliká místnost obložená dřevem a plná tmavých dřevěných židlí.“ (Rowlingová, 2000b, str. 247) V *Honbě za pokladem* je místnost přetvořená, díky autorce se o ní dozvídáme více – místo dřevěných židlí jsou v ní křesla: „Vešel tiše dovnitř a sesul se do svého oblíbeného křesla.“ (Příloha 1) A autorka ji připodobnila studentským kolejním společenským místnostem (místu, kde studenti tráví volný čas sezením u krbu, čtením apod.) „Věděl, že se tu část učitelského sboru schází po večeři na štědrovečerní sklenku brandy“ (Příloha 1) Ještě víme, že je v ní krb: „Oheň v krbu sborovny ještě stále hořel...“ (Příloha 1) Sborovna je ve fanfikci místem setkávání profesorů, klidným, útulným a pohodlným, jako jsou společenské místnosti pro studenty. Přestože se v ní Snape necítí ve společnosti ostatních vždy pohodlně, je místem, kde nakonec tráví Vánoce v přítomnosti Brumbála s klidem a nadějí do budoucna.

Lenčin pokoj se objeví v sedmém díle série, Harry Potter a relikvie smrti. Je popsán jen zběžně, žádná scéna se v něm neodehrává, jen je vodítkem pro Harryho a jeho přátele ke zjištění, že něco není v pořádku.⁶³ Z toho důvodu je popis krátký: „Lenka si svoji ložnici vyzdobila pěti překrásně vyvedenými portréty...“ (Rowlingová, Harry Potter a relikvie smrti, 2008, str. 355) Hlavním motivem vypravěče ani není popsat pokoj, ale známky Lenčiny nepřítomnosti, přesto z popisu můžeme poznat, co se zhruba v pokoji nachází: „Nános prachu byl i na světlemodrém koberci. Ve skříni, jejíž dveře byly dokořán, neviselo žádné oblečení. Postel působila chladným a nepřátelským dojmem...“ (Rowlingová, Harry Potter a relikvie smrti, 2008, str. 355) I v *Honbě za pokladem* detailní popis chybí, jen víme, že je v něm postel: „Lenka Láskorádová ležela v posteli ve svém starém dětském pokoji a zírala na ztemnělý strop.“ (Příloha 1)

Změna prostoru je pravděpodobně dána logicky – děj se odehrává o Vánocích a studenti jezdí na Vánoce domů, ke svým rodinám, ale také proto, aby vynikla vzdálenost

⁶³ Konkrétně, že Lenka není doma, jak jim tvrdil její otec, Xenofilus Láskorád.

Lenky od profesora Snapea. Ukazuje se tím Lenčina důvěřivá a optimistická povaha – věří, že profesor si své dárky našel a potěšily ho. Přestože si nemůže svou úvahu ověřit, usíná ten večer s úsměvem.

6.4.7 Postavy

Největším přínosem této fanfikce v rozšiřování fikčního světa jsou podle mě postavy. V *Honbě za pokladem* vystupují do popředí postavy profesora Snapea a Lenky Láskorádové – v originálním příběhu se k pohledu na události z jejich hlediska dostaneme jen minimálně nebo vůbec. Přitom obě postavy patří k těm, které mají sympatie fanoušků po celém světě. Třetí postavou, která v příběhu vystupuje je ředitel Albus Brumbál, ten má ale jen okrajovou roli, nepřímo ve fanfikci vystupuje ještě Draco Malfoy.

Profesor Snape je mezi fanoušky oblíbený pro roli dvojitého agenta, kterou v příběhu sehrál. V prvním díle byl vykreslen jako Harryho úhlavní protivník, ale už v tomto díle se ukázalo, že stojí na straně dobra. Přesto se o jeho loajalitě vůči straně dobra a Brumbálovi v sérii pochybuje až do samého konce. Až po jeho smrti se čtenář společně s Harrym dozví, že profesor Snape obětoval svůj život pro lásku a v podstatě pro samotného Harryho. Až na konci série přestane být profesor Snape zápornou postavou, do té doby je vykreslen jako chladný, nespravedlivý a zahořklý muž.

Tento portrét provokuje řadu autorů fanfikcí – snaží se vykreslit „pravou tvář“ profesora Snapea, muže, který je uzavřený, ironický, nepříjemný na ostatní, ale přesto milující – nakonec není totiž pochyb, že miloval Lily Evansovou, že měl rád Draca, že byl oddaný profesorovi Brumbálovi. Přestože není černobílou postavou ani v originále, fanoušci vytváří příběhy, kde je jeho dobré jádro vidět, a uchylují se ke sledování příběhu z jeho hlediska, aby mohli ukázat jeho myšlení. Takto ho můžeme vidět i v *Honbě za pokladem* – po velkou část příběhu můžeme sledovat jeho myšlenky. Ale přesto anebo právě proto, že v originále jeho myšlení pozorovat nemůžeme a tedy nevíme, jaký uvnitř doopravdy je, označila bych v *Honbě za pokladem* jeho charakter spíše jako *OOC* (Out Of Character), jako fanon. Takový profesor Snape je totiž spíše přáním fanoušků, než že by vycházel z originálu.

Pozorováním jeho smýšlení můžeme vidět, že je stále sarkastický „On sám se posezení zásadně nezúčastňoval. Dost na tom, že musel zachovávat dekorum během slavnostní večeře, kdy se dospělí proměňovali v děti, na hlavy si strkali legrační kloboučky

a snažili se usmívat dokonce i na něj.“ Ale zároveň vidíme, že se o Vánocích cítí osaměle: „Neměl mnoho přátel. Ne snad, že by konceptem přátelství přímo pohrdal. Nezvládal způsob, jakým se ve většině případů udržovalo – zbytečnými činnostmi, ukrádajícími vzácný čas, kterého měl čím dál méně.“ (Příloha 1) Vidět profesora Snapea z této stránky je něco nového, postavu to čtenáři přibližuje, umožňuje mu vcítit se do ní, pochopit ji.

Kromě již zmíněné stránky osobnosti je charakteristika profesora Snapea rozvinuta ještě dál – není zobrazen jako člověk, který prožívá jen negativní emoce, ale pociťuje navíc ještě naději: „Bylo to nepravděpodobné a absurdní... a vlévalo mu to do srdce naději.“ (Příloha 1) To pro čtenáře představuje polidštění a přiblížení komplikované postavy profesora Snapea. Z narativního hlediska zde utváří postavu profesora Snapea jeho jednání a myšlení, ale i absence vztahů k ostatním postavám. Co je pominuto, je jeho vzhled – zde se projevuje, jak je fanfikce zakořeněna v jiném díle, pretextu. Fanoušek nepotřebuje znovu opakovat, jak profesor vypadá, to je mu známé. Nepotřebuje také vysvětlit, co za úkol profesora tíží a proč ho trápí chování Draca Malfoye. Díky tomu, že autor nevytváří širší dějové podloží, má ve fanfikci prostor propracovat jeden charakter na malém prostoru.

Díky vnitřnímu pohledu můžeme sledovat, jak vánoční hra ovlivňuje myšlení profesora Snapea, jak se jeho pocity během štědrého večera vyvíjí. Zpočátku je naštvaný, má špatnou náladu: „Poslední dobou šlo vůbec všechno mizerně. (...) S každou hodinou se propadal o něco hlouběji do sklíčenosti.“ Ale hra ho proti jeho vlastnímu očekávání zaujme: „A tak sebral z podlahy kabinetu odhozený kousek papíru a znovu si jej přečetl. (...) Možnost zvednout se od pohasínajícího krbu a neveselých myšlenek a vydat se něco hledat, mu najednou přišla docela lákavá.“ (Příloha 1) První dárek ho téměř pobaví, i když to zřejmě nebylo záměrem: „Napadlo ho, že nejrychleji by se zahřál, kdyby svým dárkem smradlavou Tesákovu boudu na místě podpálil, a absurdnost té myšlenky ho skoro pobavila.“ Druhý dárek ho odvede od znepokojivých myšlenek: „Vyklonil se přes okraj zdi a zahleděl se do temnoty pod sebou. I za dne ta hloubka brala dech. (...) Jak by bylo jednoduché se ještě trochu předklonit a přeletět tu tenkou hranici, na které už tolik měsíců balancoval. S každým dalším dnem cítil, jak ho opouští odhodlání i síla. Přestával věřit tomu, že jeho snažení má nějaký smysl. Jaký rozdíl je v tom, jestli zemře teď, nebo o pár měsíců později? Mizivý nebo žádný... Stopu či dvě pod okrajem zídky zahlédl něco bílého. Natáhl se a vyňal ze spáry

mezi kameny obálku. Když ji otevřel, vypadlo mu na dlaň malé zelené sklíčko. Chvíli na něj hleděl, pak si je pomalu přiložil k oku a znovu pohlédl ke hvězdám. Nebe teď vypadalo jako samet posetý smaragdy.“ (Příloha 1) Nakonec mu naději přinese spíš myšlenka na hru, než samotný poslední dárek, ale důležité je, že nakonec se profesor Snape cítí mnohem lépe než na začátku. „Přesto existoval někdo, kdo kvůli němu vlezl do Tesákovy boudy a nahýbal se v mrazu přes okraj Astronomické věže a – uvědomil si, že ho něco tlačí do zad, sáhl za sebe a vytáhl pytlík ulepených karamel – a vymyslel bůhvíjakou lest, aby se dostal k jeho křeslu ve sborovně. Bylo to nepravděpodobné a absurdní... a vlévalo mu to do srdce naději. Ne mnoho, ale i troška byla teď opravdový poklad.“ (Příloha 1)

Druhou hlavní postavou je v příběhu studentka Lenka Láskorádová. Také je to postava, která vzbuzuje mezi fanoušky obecné sympatie. Je prototypem outsidera, kterému ostatní ubližují (spolužáci jí dali přezdívku Střelenka), ale který se kvůli ostatním nehodlá měnit. Díky svým rodičům je Lenka výjimečnou osobností. Na rozdíl od předchozího případu se v *Honbě za pokladem* nerozvíjí žádný nový pohled na postavu, ale rozšiřuje se známá charakterizace pomocí malé epizody, postava Lenky je tedy IC (In Character). Upevňuje se tak čtenářova představa Lenky jako ztělesnění kladné postavy ve všech ohledech – nejenže bojuje na správné straně ve válce Fénixova řádu proti Smrtijedům, ale je i morálně silná. V *Honbě za pokladem* má svou cestu, jak se vypořádat s osobním neštěstím, a to tu nejlepší – udělat někomu jinému radost. Opět je charakter postavy rozvinut jen pomocí pohledu do jejího myšlení, do vzpomínky. V poslední fázi příběhu je totiž odhaleno, kdo za hrou stojí, když se perspektiva přesune od profesora Snapea právě k Lence. Zároveň je i odůvodněno, proč se někdo rozhodl uspořádat hru pro profesora Snapea, který většinu školy spíš děsí, než že by vyvolával soucit.

I charakter připravené hry odpovídá postavě Lenky Láskorádové. Přestože jsem si jako čtenář v průběhu čtení nebyla jistá, kdo hru uspořádal, na konci jsem si uvědomila, že nese mnoho Lenčiných charakteristických rysů. Profesor Snape si o autorovi hry myslí toto: „Tuhle zprávu psal někdo, kdo uvažoval úplně jinak. Někdo politováníhodně naivní, kdo jisté samozřejmé předpoklady vůbec nebere v potaz a možná mu dokonce na konci cesty schoval ulepený pytlík karamel. Nemohl si pomoci, ta odzbrojující prostota ho zaujala.“ (Příloha 1) Přestože autora hodnotí profesor Snape jako politováníhodně naivního a hru

později jako nepravděpodobnou a absurdní, nakonec přizná, že ho hra povzbudila a tím nevědomky uznává, že splnila svůj účel: „Bylo to nepravděpodobné a absurdní... a vlévalo mu to do srdce naději.“ (Příloha 1) Naivita a odzbrojující prostota jsou Lenčinými charakterovými rysy a její chování je často absurdní, „Často opakuje výstřední názory svého otce, jako by to byla pravda.“ (Rowlingová, 2005, str. 260) Jako například, když mluví o tajném spiknutí na ministerstvu kouzel:⁶⁴ „Já nemyslím, že bys měl být bystrozorem, Harry,“ ozvala se nečekaně Lenka. Všichni se na ni podívali. „Bystrozorové se podíleli na Rotfangově spiknutí, myslela jsem – tohle přece ví každý. Pokoušejí se zlikvidovat ministerstvo kouzel zevnitř, využívají k tomu černé magie v kombinaci se zánětem dásní.“ (Rowlingová, 2005, str. 264) Na druhou stranu ale také mívá často nepříjemnou pravdu: „Někdy vede [Ron Weasley] hrozně legrační řeči, že?“ pokračovala Lenka, když se společně vydali chodbou. „Umí být ale taky dost hrubý. Toho jsem si loni všimla.“ „Asi máš pravdu,“ připustil [Harry]. Lenka už zase dokazovala své umění říkat nahlas nepříjemné pravdy. Harry neznal nikoho, kdo by to uměl stejně dobře jako ona.“ (Rowlingová, 2005, stránky 256 - 257) A právě naivita, dobrý úmysl a schopnost vcítit se do druhých, ale i postřeh a trefnost jsou příznačné jak pro její hru a nalezené odměny, tak pro Lenku.

Další postavou, která se v *Honbě za pokladem objevuje*, je Albus Brumbál. Brumbál je velice komplikovaná postava, která má mezi fanoušky své zastánce i nepřátele, ve fanfikcích bývá popisován různě. V *Honbě za pokladem* jeho charakter není rozvíjen, ale podle mě přesně vystihuje kánon a je také IC (In Character). V originále, hlavně v šestém díle, je už trochu unavený, starý muž, ale stále velmi usměvavý a optimistický. „Brumbál seděl u stolu a vypadal neobvykle unaveně, ruku měl stejně zčernalou a spálenou jako minule, když ale Harrymu pokynul, aby se posadil, usmál se na něj.“ (Rowlingová, 2005, str. 214) I ve fanfikci se na něm podepisují starosti a stáří: „Jeho tvář vypadala ještě starší a unavenější než obvykle, zčernalá ruka ležela volně v klíně.“ (Příloha 1) Kromě jiných vlastností je pro Brumbála ještě charakteristická jeho záliba ve sladkostech. „Doufám, že si první den nového školního roku užíváš. S úctou, Albus Brumbál P. S. Mám rád kyselé bonbony.“ (Rowlingová, 2005, str. 152) I proto čtenáře nepřekvapí, že na karamely reaguje

⁶⁴ Tato scéna je ve fanfikci také zmíněna: „Poslední veselý okamžik zažil, když Lenka Láskorádová všem na Křiklanově večírku s vážnou tváří vyprávěla o Rotfangově spiknutí.“

nadšeně: „Když zpozoroval pytlík, který mu Severus strkal pod nos, tvář se mu rozzářila. „Na mou duši, to jsou právě mléčné karamely! Ty jsem neviděl od dětství! Kde jsi takový poklad sehnal?“ (Příloha 1)

Čím ale fanfikce čtenáře obohacuje, je pohled na vztah profesora Snapea a profesora Brumbála. V originále Harry nikdy není přítomen jejich rozhovorům, na konci knih ale zjistíme, že Brumbál byl pravděpodobně Snapeovým jediným přítelem, protože spolu sdíleli pravdu o Snapeově loajalitě i Brumbálovy plány ohledně Harryho.⁶⁵ V *Honbě za pokladem* opouštíme Snapeovo hledisko ve chvíli, kdy sedí na Štědrý večer s Brumbálem u krbu, jí s ním karamely a cítí se v podstatě dobře – tato scéna je ukazuje nejen jako spojence, ale také jako přátele.

Poslední postavou – ale jen zmíněnou – je Draco Malfoy. Profesor Snape ve svých myšlenkách reflektuje scénu z knihy. O postavě Draca Malfoye se ve fanfikci nic nedozvídáme, ale opět nám fanfikce přibližuje vztah profesora Snapea a Draca. Se znalostí celé série nemůžeme pochybovat o úmyslech profesora Snapea – víme, že chtěl Dracovi opravdu pomoci. Ale v průběhu šestého dílu si to Draco Malfoy nemyslí, jak je vidět z rozhovoru, který Harry vyslechne: „Tak proč se mi nesvěříš, já bych pak mohl...“ [říká Severus Snape] „Já vím, o co vám jde! Chcete mě připravit o moje zásluhy i o moji slávu!“ [říká Draco Malfoy] (Rowlingová, 2005, str. 268) Tato zmínka o Dracovi tedy rozvíjí znovu Snapeovu postavu a ukazuje, že má někoho rád a myslí na něho.

Na *Honbě za pokladem* je dobře vidět, že autorka zodpovědně pracuje s originálem. Bere v potaz strukturu originálu a navazuje na něj způsobem vyprávění i prací s fakty. Současně ale naplňuje i představy fanoušků o postavách a jejich vnitřní motivaci.

Postavy autorka vykresluje velmi citlivě a umožňuje nám poznat jejich úhel pohledu, který v originále není vůbec, přestože se jedná o postavy velmi důležité. Kromě postav nechává také čtenáře nahlédnout vztahy mezi postavami. Fanfikce je příjemnou vánoční

⁶⁵ V 33. kapitole knihy *Harry Potter a relikvie smrti* se čtenář konečně dozví celý příběh o profesoru Snapeovi – o tom, že byl celou dobu Brumbálův špeh. Nejen, že Brumbál chtěl, aby ho zabil právě Snape, a ne mladý Draco Malfoy, nakonec mu světil i pravdu o tom, že Harry Potter musí také zemřít.

epizodou, její téma – vánoční hra – je velmi hravé a jednoduché, ale na jeho základě se propracovává ke komplikovaným pocitům postav a jejich vztahům.

7 Závěr

Cílem mé práce bylo představit fanfiction, najít její místo v literární tvorbě a zjistit, zda se jedná o literaturu, která může mít umělecký potenciál. Dalším bodem bylo podívat se s těmito znalostmi na konkrétní text, interpretovat a zhodnotit ho.

Hlavním cílem teoretické části bylo pomoci čtenáři zorientovat se ve světě fanfiction. Toho jsem se snažila docílit vysvětlením základních pojmů fanfikce a fandom a zpracováním jejich stručného vývoje, aby si čtenář uměl představit tyto pojmy v realitě, tedy jaké existují fandomy, čemu se věnují, i jaké vznikají fanfikce. K tomu, aby čtenář lépe pochopil fenomén fanfikce zevnitř – to znamená jeho možnosti a cesty, kterými se ubírá – jsem představila nejčastější žánry a tropy. Pro lepší přehled jsem použila třídění žánrů.

V kapitole Ukotvení fanfikce v literární teorii můžeme vidět, že fanfikce je druhem postmoderního přepisu. A přestože je fanfikce v posledních letech internetovým fenoménem, v literatuře se s přepisem setkáváme již dlouho a jedná se o svébytnou a uznávanou uměleckou disciplínu. Podle mého názoru tedy můžeme i u fanfikcí očekávat uměleckou hodnotu.

Abych mohla zhodnotit text v praktické části, bylo potřeba vybrat analyzované kategorie a sestavit strukturu. Dále bylo potřeba dle struktury analyzovat originální dílo. Pro porozumění fanfikci bylo ale ještě třeba navíc sestavit seznam pojmů, které byly nezbytné, aby neznalý čtenář pochopil fanfikci i mou interpretaci.

Text, který jsem vybrala – fanfikce *Honba za pokladem*, je docela krátký, ale přesto obsahuje mnoho detailů, které z něj dělají milý příběh, který potěší, ale i poučí a donutí k zamyšlení. Na této povídce především oceňuji její téma, které je v podstatě jednoduché, ale přesto přináší hezkou myšlenku – dělat ostatním radost je půvabný způsob, jak zlepšit náladu i sám sobě. Na povídce oceňuji i přirozenost příběhu – postavy působí uvěřitelně, vyprávění plyne čtenářsky příjemným tempem (není ani zbrklé, ani rozvláčné), jazyk na mě také působil přirozeně – autorka neměla potřebu používat umělé prostředky ve snaze působit umělecky. Zároveň se mi na povídce líbí, že se dá zařadit do kánonu, respektuje všechny jeho události, i u postavy profesora Snapea se snaží vysvětlit jeho jednání v návaznosti na originál. Povídka ve mně vyvolala soucit s postavami – v originálu jsme nikdy neměli šanci poznat, jak se Lenka cítí, vždy vypadala, že svou neoblíbenost bere s lehkostí, ale možná to

tak vůbec nemuselo být. Stejně tak profesor Snape se vždy jevil jako velmi silná osobnost, ale každý o sobě má někdy pochybnosti. Autorka tedy velmi obratně pracuje s postavami a doplňuje originál. Tématem i rozvíjením postav projevila schopnost nejen přesvědčivě navázat na originál, ale také vnést do fanfikce vlastní nápad. V souhrnu těchto rysů – tématu, postavách, jazyku, myšlenkách, způsobu vyprávění – vidím uměleckou hodnotu *Honby za pokladem*.

Na základě všech zjištěných poznatků a své osobní zkušenosti musím na závěr připustit, že v některých fanfikcích se ukrývá umělecká hodnota. Psaní fanfiction se věnuje mnoho autorů a internet jim velmi zjednodušuje cestu ke čtenářům, ne všichni tak umělecké úrovně dosahují. Fanfikce mají stejně jako literatura mnoho funkcí, mezi ty nejzákladnější patří funkce pobavit, přivést čtenáře do kontaktu s originálem. K nim se přidávají i další, jejichž záměry jsou komplikovanější – poučit, navodit náladu, vyvolat emoce, až k funkci nejvyšší, která chce čtenáře vytrhnout z reálného světa, aby prožil malé i velké příběhy, představoval si, vcítil se. Fanfikce může přivodit čtenářský zážitek, může plnit svou formou estetickou funkci stejně jako ostatní literatura – vyvolává pocity, představy a zanechává zážitek. Pro mnoho autorů je těžké se vyhnout klišé, opakovat již řečené, ale někteří dokáží čtenáře prostřednictvím příběhu informovat o společenských problémech i kulturních pojmech, když je citlivě zařadí do příběhu, vyvolávat emoce i přimět k zamyšlení. Proto si myslím, že je fanfikce právoplatnou součástí literatury.

Fanfikci by podle mě bylo praktické využívat při výuce slohových dovedností. Jelikož je fikční svět už hotový v originále a autor fanfikce do něj jen přidává, je fanfiction prostorem pro trénink spisovatelských schopností. Myslím si, že by bylo zajímavé vyzkoušet v hodinách českého jazyka (v rámci slohové výchovy), co by byli žáci nebo studenti schopni vytvořit, jestli by je takováto tvorba bavila a jestli by si byli jistější, kdyby dotvářeli do příběhu jen malou část, než aby museli vymýšlet celý fikční svět. Ráda bych se tomuto tématu věnovala dále v diplomové práci.

8 Seznam použitých informačních zdrojů

- Busse, Karen. H. Introduction. V K. Hellekson Karen, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006. ISBN 0-7864-2640-3.
- Coppa, Francesca. A Brief History of Media Fandom. V K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of Internet*. Jefferson, N. C.: Mc Farland, 2006. ISBN 0-7864-2640-3.
- Cupalová, Lucie. *The Slash factor: Characteristics and Varieties of Slash Fan Fiction*. Praha : Karlova Univerzita, 2014.
- Derecho, Abigail. Archontic literature: A Definition, a History and Several Theories of fanfiction. V K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Communities in the Age of Internet: New essays*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006. ISBN 0-7864-2640-3.
- Doležel, Lubomír. *Heterocosmica. Fikce a možné světy*. Praha : Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0735-2.
- Driscoll, Caroline. One True Pairing. The Romance of Pornography and the Pornography of Romance. V K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006. ISBN 0-7864-2640-3.
- Eco, Umberto. *O literatuře*. [e-kniha] Praha : Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0657-2.
- Jenkins, Henry. (2013). *Textual poachers: television fans and participatory culture*. Updated 20th anniversary ed. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-53329-4.
- Karpovich, Angelina. The Audience as Editor: The role of Beta Readers in Online Fan Fiction Communities. V K. Hellekson, & K. Busse, *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*. Jefferson, N. C.: McFarland, 2006. ISBN 0-7864-2640-3.
- Macek, Jakub. *Fandom a text: fandom - subkultura textu: profesionální česká SF a F periodika před rokem 2000*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-856-5.
- Peterka, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Jíloviště: MME Mercury Music & Entertainment, 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.

Rowlingová, J. K. *Harry Potter a Kámen mudrců*. Praha: Albatros, 2000a. ISBN 80-00-00788-6.

Rowlingová, J. K. *Harry Potter a tajemná komnata*. Praha: Albatros, 2000b. ISBN 80-00-00898-X.

Rowlingová, J. K. *Harry Potter a Fénixův řád*. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01294-4.

Rowlingová, J. K. *Harry Potter a princ dvojí krve*. Praha: Albatros, 2005. ISBN 80-00-01819-5.

Rowlingová, J. K. *Harry Potter a relikvie smrti*. Praha: Albatros, 2008. ISBN 978-80-00-02122-5.

Elektronické zdroje

Beta read. [Online] [Citace: 15. Červenec 2015] <http://www.beta-read.xf.cz/>

Category: Tropes & Genres. *Fanlore*. [Online] [Citace: 14. Únor 2015.]
http://fanlore.org/wiki/Category:Tropes_%26_Genres

Honba za pokladem. *Společnost pro osvětlu spisovatelů*. [Online] [Citace: 15. Červenec 2015] <http://sosaci.net/test/node/101>

Langford, D. *A Very Short Anthology*. Ansible. [Online] [Citace: 21. Únor 2015.]
<http://ansible.uk/writing/drabbles.html>.

List of Tropes in Fanworks. *Fanlore*. [Online] [Citace: 14. Únor 2015.]
http://fanlore.org/wiki/List_of_Tropes_in_Fanworks.

Perkins, S. (1996-2013). *Approaching the '80s Zine Scene: Science Fiction Fanzines*.
Získáno 14. Listopad 2014, z Zinebook:
<http://www.zinebook.com/resource/perkins/perkins2.html>

Super Cat. *The Fanfic Symposium: A (Very) Brief history of fanfic*. Získáno 14. Listopad 2014, z Trickster: <http://trickster.org/symposium/symp5.htm>

9 Příloha 1

Dostupná na: <http://sosaci.net/test/node/101>

Honba za pokladem

Út, 2009-12-29 00:15 — Danae

Shrnutí: Zpráva, kterou kdosi podstrčil profesorů Snapeovi na Křiklanově večírku, dá jeho Štědrému večeru značně netradiční náplň.

Přístupnost: Všeobecná.

Prohlášení: Patří Rowle.

Věnování: Milá doxii, přeju ti krásné, i když drobet opožděné Vánoce. Snad se ti můj dárek bude aspoň trochu líbit.

~o~

Severus zašátral rukou v zatuchlé temnotě, hmátl do něčeho vlhce měkkého a tiše zaklel. Vážně by si přál, aby Hagrid Tesákovu boudu čistil trochu častěji. Pes sice dnes spal v domku jako vždycky, když v noci mrzlo, ale bouda páchla přímo nesnesitelně a bůhví, co se tu válelo po podlaze. Otřel si ruku o hábit a posunul se po břiše ještě o kousek vpřed. Do dlouhých nohou, které mu stále ještě čouhaly z boudy, ho začínal i přes silný zimní hábit studit sníh. Znovu zatápal rukou před sebou a narazil na zadní dřevěnou stěnu. Vyčnívající suk ho škrábl to ztuhlých prstů a on sykl bolestí. Proč to vůbec dělá? Byla to pohříchu řečnická otázka. Protože cokoli je lepší než sedět o Štědrém večeru v setmělém kabinetu a přemítat, proč včerejšek dopadl tak zoufale. Poslední veselý okamžik zažil, když Lenka Láskorádová všem na Křiklanově večírku s vážnou tváří vyprávěla o Rotfangově spiknutí. Jen svému vycvičenému sebeovládání vděčil za to, že se neudusil brandy, co měl právě v puse. Ale pak se objevil Draco a už nebylo dobře nic. Poslední dobou šlo vůbec všechno mizerně. Brumbál se vracel ze svých mysteriózních výprav čím dál apatičtější a Potter se soustavně choval jako arogantní idiot, nikoli jako vyvolený, který má spasit kouzelnický svět. A včera selhal i on. Zbytek noci a celý Štědrý den přemítal o tom, zda jeho rozhovor s Dracem nemohl skončit lépe, kdyby něco řekl jinak nebo naopak něco vůbec neřekl – a také o tom, jak tuhle neblahou zprávu sdělí Brumbálovi. S každou hodinou se propadal o něco hlouběji do sklíčenosti. V deset večer toho měl plné zuby. A tak sebral z podlahy kabinetu odhozený kousek papíru a znovu si jej přečetl.

Toto je Honba za pokladem, stálo tam. První stopu najdete v Tesákově boudě.

Našel ho včera večer v kapse pláště, někdo mu ho musel podstrčit na Křiklanově večíрку. Na okamžik tehdy zadoufal, že by to mohla být zpráva od Draca, ale písmo nebylo Dracovo a text už vůbec ne. Pokládal ho za nejapný vtípek z dílny Pottera a spol. a naštvane ho hodil do kouta. O dvacet čtyři hodin později měl už chladnější hlavu. Rukopis byl hodně zvláštní, rozvolněný až k nečitelnosti, po papíře skoro letěl. Byl si jist, že takové písmo nikomu z Tria nepatří. A samotný nápad se Triu také nepodobal. Byl příliš... jednoduchý. Potter by rozhodně nepočítal s tím, že se on půjde plazit do psí boudy, na to ho znal příliš dobře. Tuhle zprávu psal někdo, kdo uvažoval úplně jinak. Někdo politováníhodně naivní, kdo jistě samozřejmě předpoklady vůbec nebere v potaz a možná mu dokonce na konci cesty schoval ulepený pytlík karamel. Nemohl si pomoci, ta odzbrojující prostota ho zaujala. Možnost zvednout se od pohasínajícího krbu a neveselých myšlenek a vydat se něco hledat, mu najednou přišla docela lákavá.

O čtvrt hodiny později, když ve studené zatuchlé tmě přejížděl rukou po prknech boudy, mu to už tak lákavé nepřipadalo. Začínal dokonce znovu uvažovat o tom, zda to přece jen není hodně trapný studentský vtípek, když konečně nahmátl tvrdý růžek papíru zastrčený mezi prkny. Vytáhl jej a rychle se soukal ze zapáchající skrýše. Oprášil si z kolen sníh, pak rozžehl hůlku. V ruce držel reklamní hotelový kartónek s deseti papírovými zápalkami. Věděl, že mezi dětmi z kouzelnických rodin jsou sirky, ten podivuhodný mudlovský vynález, ceněná sběratelská komodita s pestrým praktickým využitím. Pokládaly se za vtipnou a hodnotnou pozornost. Jeho první letošní vánoční dárek. Severus obrátil plochý kartónek v ruce. Na zadní straně sirek bylo brkem skoro nečitelně naškrabáno *Další stopu najdete na Astronomické věži*. Noc byla jasná a mráz sílil, v provlhlém hábitu mu začínala být pěkná zima. Napadlo ho, že nejrychleji by se zahřál, kdyby svým dárkem smradlavou Tesákovu boudu na místě podpálil, a absurdnost té myšlenky ho skoro pobavila. Radši strčil sirky do kapsy a vydal se směrem k hradu.

~o~

Už léta nebyl na Astronomické věži za tmy. Dost na tom, že musel tolik nocí obětovat patrolování chodeb nebo ještě hůř, setkáním Smrtijedů. Přišlo mu absurdní zírat na hvězdičky, když mohl spát. Snad proto ho ten pohled tak překvapil. Už pozapomněl, jak je odsud zimní nebe blízko. Hvězdy byly zářivě jasné, a když se podíval na jezero zapuštěné

mezi zasněženými kopci, viděl v něm druhé nebe plné světél. Kdo ví, zda je nevidí naposledy? Otrásl se a rozžehl hůlku. Astronomická věž byla poměrně rozlehlá, ale pro zprávu tu moc skryší nebylo. Přistoupil ke kamennému podstavci uprostřed, na kterém stával při hodinách dalekohled, a odmetl z něj trochu sněhu. Bezvýsledně. Začal obcházet kolem obvodové zídky lemující věž a pečlivě svítil do každé větší škvíry mezi kameny. Ani tam nic nebylo. Vyklonil se přes okraj zdi a zahleděl se do temnoty pod sebou. I za dne ta hloubka brala dech. V noci vypadala bezedná. Od jezera se zvedl vítr, do nosu ho udeřila ostrá vůně sněhu. Jak by bylo jednoduché se ještě trochu předklonit a přeletět tu tenkou hranici, na které už tolik měsíců balancoval. S každým dalším dnem cítil, jak ho opouští odhodlání i síla. Přestával věřit tom, že jeho snažení má nějaký smysl. Jaký rozdíl je v tom, jestli zemře teď, nebo o pár měsíců později? Mizivý nebo žádný... Stopu či dvě pod okrajem zídky zahlédl něco bílého. Natáhl se a vyňal ze spáry mezi kameny obálku. Když ji otevřel, vypadlo mu na dlaň malé zelené sklíčko. Chvilí na něj hleděl, pak si je pomalu přiložil k oku a znovu pohlédl ke hvězdám. Nebe teď vypadalo jako samet posetý smaragdy. Dětské nebe naděje. Hleděl vzhůru, dokud ho neroztřásla zima. Pak si teprve přečetl sedm slov na zadní chlopni obálky. *Poklad najdete ve svém křesle ve sborovně.*

~o~

Dveře sborovny otvíral s největší opatrností. Věděl, že se tu část učitelského sboru schází po večeři na štědrovečerní sklenku brandy, ale doufal, že v půl dvanácté už by mohli být všichni pryč. On sám se posezení zásadně nezúčastňoval. Dost na tom, že musel zachovávat dekorum během slavnostní večeře, kdy se dospělí proměňovali v děti, na hlavy si strkali legrační kloboučky a snažili se usmívat dokonce i na něj. Oheň v krbu sborovny ještě stále hořel, ale jinak tam bylo šero a místnost vyhlížela prázdná. Vešel tiše dovnitř a sesul se do svého oblíbeného křesla. Stálo stranou od krbu, mimo dosah nejhovornější skupiny, která se obvykle shromáždila u ohně. V zimě v něm bylo trochu chladněji, ale to bohatě vyvažovala skutečnost, že ho tam málokdy někdo oslovil. V ruce stále ještě svíral zelené sklíčko a přemítal, kdo pro něj připravil tak neuvěřitelnou kratochvíli a proč. Neměl mnoho přátel. Ne snad, že by konceptem přátelství přímo pohrdal. Nezvládal způsob, jakým se ve většině případů udržovalo – zbytečnými činnostmi, ukrádajícími vzácný čas, kterého měl čím dál méně. Přesto existoval někdo, kdo kvůli němu vlezl do Tesákovy boudy a nahýbal se v mrazu přes okraj Astronomické věže a – uvědomil si, že ho něco tlačí

do zad, sáhl za sebe a vytáhl pytlík ulepených karamel – a vymyslel bůhvíjakou lest, aby se dostal k jeho křeslu ve sborovně. Bylo to nepravděpodobné a absurdní... a vlévalo mu to do srdce naději. Ne mnoho, ale i troška byla teď opravdový poklad. Severus se zvedl, aby se ohřál u krbu, a krok od něj se zarazil. Jedno z vysokých křesel u ohně nebylo prázdné. Seděl v něm Brumbál a hleděl do plamenů nepřítomným prázdným pohledem. Jeho tvář vypadala ještě starší a unavenější než obvykle, zčernalá ruka ležela volně v klíně. Severus pocítil cosi jako závan lítosti.

„Karamelu, Albusi?“

Brumbál sebou trhl a překvapeně se na něj podíval. Když zpozoroval pytlík, který mu Severus strkal pod nos, tvář se mu rozzářila.

„Na mou duši, to jsou pravé mléčné karamely! Ty jsem neviděl od dětství! Kde jsi takový poklad sehnal?“

„Tajemství.“ Usadil se vedle něho a nalil si brandy z láhve, která zbyla na stolku u krbu.

„Jak to jde s Dracem, Severusi?“

„Nijak zvlášť,“ odpověděl a upil ze sklenky. A zatímco si v hlavě sestavoval slova, kterými Brumbála zpraví o posledním neradostném vývoji, uvědomil si, že už situaci nevnímá tak beznadějně. Jestli se mohlo dnes v noci stát něco tak absurdního a nepravděpodobného, jako že ho někdo vyslal na honbu za pokladem, mohou se možná stát i jiné absurdní a nepravděpodobné věci. Třeba že nakonec všechno dobře skončí.

~o~

Lenka Láskorádová ležela v posteli ve svém starém dětském pokoji a zírala na ztemnělý strop. Nemohla usnout a rozhodně to nebylo proto, že by se tak těšila na nadílku. Vzpomínala. Když přijela v prvním ročníku domů na vánoční prázdniny, přivezla si z Bradavic přezdívkou Střelenka a první noc doma proplakala s tím, že už se tam nikdy nevrátí. Táta jí tehdy naučil novou hru. Měla pokaždé, když jí bude zle, najít ve škole někoho, kdo je na tom ještě hůř, a udělat mu radost. Docela to fungovalo – a hlavně ji to bavilo. Posměch a narážky tolik nevnímala a některé ze spolužáků její chování dokonce odzbrojilo. Problém nastal, když Lenka zjistila, že nešťastné nejsou jenom děti, ale i dospělí. Ty si čokoládovou žabkou nebo zbrusu novými strašibrylemi utěšit netroufla. Tak vznikla Honba za pokladem, vánoční dárek, který chystala už od Halloweenu. V druhém ročníku poslala za pokladem

Hagrida, zdrceného aférou s Klofanem, ve třetím knihovnici Pinceovou, kterou trojnásobný počet studentů v knihovně deptal k nepřítomnosti, ve čtvrtém profesorku Trelawneyovou, sesazenou z učitelského místa. Netušila vlastně, jestli její nápad někdy někoho potěšil. Věděla jen, že až dosud všichni její trasu prošli, protože poklady zmizely. Napadlo ji, jestli profesor Snape nehodil její výzvu rovnou do koše. Chvíli o tom přemítala, ale pak zavrtěla hlavou. Nikdo si přece nenechá ujít ty báječné karamely na konci. Lenka si přitáhla deku k bradě a s úsměvem usnula.